ҺҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 115 (9869) | 1962 оной майн 17, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...НЭ ОНОЛ АРГАДА— ҮРГЭН ХАРГЫ

...а—арадаймнай ажа... һалбаринуудай нэгэн ...СС-эй XXII съезд хаа ...-городто, хүдөө ню... ...ые барилгын хү... ...е үргэдхэхэ, гаргаша ...ар, аша үрэ ехэтэй... ...лха, барилгын орга... ...хэнэй техникээ һай... ...глэхэ, түрүү дүй дүр... ...өөр дэлгэрүүлхэ хэ... ...о анхарал хандуулна. ...ашадай ажалаар ...й хэн байхаб! Имаг... ...гашадай хүсөөр тү... ...од, тосхонуудаймнай ...рай жэл ерэхэ бүри ...һүүлэй хэдэхэн жэ... ...ада республикынгаа ...-Улан-Удын хубилал... ...ад үзээ. Олон дабхар ...хэды олон гэрнүүд ...ооб, асфальтаар ху... ...хэды шэнэ гудамжа... ...болооб! Город дээ... ...ундылдэһэн орьёл үн... ...анууд индустриальна ...улам үргэдэжэ бай... ...шэ мүн.

...ликымнай барилгын ...анизацинууд түрэл ...аа XXII съездын ...ринүүдые бодото дээ... ...үүлхын түлөө тэмсэ... ...хэрэгээ һайнаар эр... ...үхэтэ долоон жэлэй ...жэлдэ даалгабари... ...ө дүүргэхэ талаар ...алта туйлажа байна. ...өөрынь үные хим... ...зорилгоор ажахын ...бөөр хэрэглэн, ажа... ...ые ехээр дээшэлүүл... ...бригаданууд олон. ...й» трестын дүрбэдэ... ...лениин Сергей Ива... Братчиковай хүтэлбэ... ...бригада эдэ түрүүшүү... ...орохо ёһоороо оро...

...трестын хүдэлмэришэд ...гэрнүүдые баридаг Тиимэһээ барилгые ...о аргаар эрхилхэ ...дэ гараһаар үнинэй ...үсхэлэй эхи татаһан Братчиковай бригада ...хүнһээ бүридэнхэй. ...ань хэрэгтэй бүхы ...эд: шулуушад, мо... ...архашуул, штукатур... ...лон бусад баран бии. ...ашадай юрын брига... ...гэрэй хооһон торхо ...доторойнь штука... ...сад хүдэлмэриие он... ...данууд хэдэг байгаа. ...нэгэшье барилга ...дүүргэгдэдэггүй, хү... ...ь шанар муу бай... Нүхэр Братчиковай ...нэ туримһаа арсажа, ...о арга хэрэглэн, тоосоондо ороходоо ...хилһэн гэрэйигээ бү... ...мэриие өөһэдынгөө ...үргэжэ, ашаглалгада ...болоо.

...й дүршэлэй һайшаал... ...иинь юуб гэхэдэ, нэн ...бригадын гэшүүдэй ...игадын хэһэн хүдэл... мэриин ниитэ хэмжээгээр гаргагдана. Тиимэһээ хүн бүхэн гансал өөрынгөө урдахиие хараад ябахаяа болижо, нормоёо бүхыдэнь дүүргэхын, барилгын материал арьбалхын, хүдэлмэрээ һайн шанартайгаар дүүргэхын түлөө оролдоно. Ажалайнгаа эмхидхэлые иимээр табяад байхадаа тус бригадынхид 40 квартиратай ехэ гэрые оройдоо гурба һарын туршада ашаглалгада тушааха зуураа, мянга гаран түхэриг мүнгэ, барилгын материал ехээр арьбалаа.

Ажахын тоосоондо ороһон комплексно бригаданууд Бурядай совнархозой барилгын трестнүүдтэ байгуулагдажа эхилбэшье, нүхэр Братчиковай бригададал адли һайшаалтай үрэ дүн туйлажа шаданагүй. Илангаяа 154-дэхи, 1-дэхи барилгын трестнүүдэй организацинуудта энэ онол арга үргэнөөр халан абтаагүй байһаар. Тиимэһээ дурсагдагша трестнүүдэй барилга-хабсаралтын управленинүүдтэ олохон барилганууд хараалагдаһан саг болзор соогоо ашаглалгада үгтэдэггүй байна. Үгтөөшье һаа, заха забигүй олон дутагдалнууд һүүлдэ элирүүлэгдэжэ, тэдэниие усадхалгада мүнгэ зөөри, барилгын материал нэмэжэ гаргашалагдана.

Республикын хүдөө нютагуудтахи барилгые эрхилхэ үүргэтэй «Бурятцелинстрой» гэжэ трестын байгуулагдаһаар нилээд саг үнгэрбэ. Энэ трестын аймагуудтахи барилгын управленинүүд 1962 ондо үнеэдэй, хонидой, гахайн байрануудые барихаһаа гадна, 11 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгэхэ түсэбтэй юм. Трестын управленинүүд бүхы барилгаяа гол түлэб модоор хэхэ байһан дээрэһээ нютагай бүхы арга боломжонуудые хэрэглэн, барилгын хүдэлмэриие химдаруулхые оролдохо зэргэтэй.

Трестын байгуулагдаһаар үнихэн боложо байбашье, зарим управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эмхидхэлэй асуудалнуудые шиидхэлгэһээ ондоо мүртэй юумэ хээгүй байһаар. Мухаршэбэрэй, Баргажанай, Яруунын управленинүүд түрүү арга хэрэглэхэ талаар тон муу байдалтай. Хэжэ байһан барилгынь сэн хэмһээ үнэтэй болоно.

Хүдөө нютагуудтахи барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ элдэб бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодогшье һаань, тэдэниие түргөөр усадхажа, ажахын тоосоондо ороһон комплексно бригадануудые байгуулха тон шухала.

Коммунизмын материальнотехническэ база үргэн далайсатайгаар байгуулжа эхилһэн энэ үедэ ажахын алишье һалбарида шэнэ арга, түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэл бүгэдын шадабари болгон, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тушаа нүхэр Н. С. Хрущев һаяхан болоһон түмэр замшадай бүхэсоюзна суглаан дээрэ онсо тэмдэглээ. Тиимэһээ партийна, советскэ организацинууд, мүн барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд түрүү арга, шэнэ технологи үйлэдбэридөө үргэнөөр хэрэглэхын түлөө шангаар тэмсэхэ байна.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ДУТАГДАЛНУУДАА УСАДХАЖА, ТАРИЛГАЯА ТҮРГЭДХЭЕ!

☆ ☆ ☆

Мүнөөдэр

Онохойн совхоз шалгагдаба

З А И Г Р А Й

ЕХЭ ХҮДЭЛМЭРИИН УРДА ТЭЭ

«1962 ондо гектар бүриһөө 250—300 центнер кукурузын ногоон набшаһа хуряажа абаха» гэһэн үгэнүүд Заиграйн аймагай Онохойн совхозой таряашад, механизаторнуудай абаһан социалис уялганууд дотор аржыса бэшэгдэнхэй. 4 отделениһээ бүридэһэн тус ажахы байгша ондо 1050 гектарта «полиин хатаниие» тарижа, баян ургаса хуряажа абаха гэһэн хараа түсэбтэй. Кукуруза тариха, ургуулхын түлөө кукурузашадай 7 звено эмхидхэгдэнхэй, звеное даагшадаар бүгэдэ шахуу урдань кукурузатай яһала танил болоһон нүхэд томилогдоһон, тариха газарынь, машина зэбсэгынь дүүрэн таһалагдажа үгтэһэн жэшээтэй.

Кукуруза тариха саг газаа орожо, ехэ аад, харюусалгатай хүдэлмэриин халуун хаһа бүри богоһо тулажа ерээ. Хүдөө ажахыдахи эгээл энэ харюусалгата хэрэгые Онохойн совхозоорхин хэр зэргээр угтажа байһыень хараха, шалгаха зорилготойгоор тус ажахын отделенинүүд дээгүүр ябажа, кукурузашадай звенонуудай хэжэ байһан ажал хүдэлмэритэйнь танилсагдаба.

Хуушан Хүрьбэдэхи дүрбэдэхи отделениин кукурузашан Гашан Цыренович Бадмацыреновтэй амар мэндээ андалдажа, ажал хэрэг тушаань һонирхобобди. Гашан Цыренович Онохойн совхозой эгээл бэрхэ кукурузашан, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлжэ ябадаг. Нёдондо тарилгын талмайһаа гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 106 центнер ургаса, тиихэдэнь 15 гектарһаа га бүриһөөнь 500—500 центнер хуряажа абаһан байгаа. Тиигэжэ 3000 шахуу тонно кукурузын силос даража абаһан.

1962 ондо нүхэр Бадмацыреновэй звено 200 гектарта кукуруза тарихань. Үндэр баян ургаса абахын түлөө энэ звено (5 хүнһөө бүридэһэн) намарһаа хойшо мүнөө болотор таһалгаряагүй хүдэлһэн, 2700 тонно наг шэбхэ нёдондо багашагаар утэгжүүлһэн газарнуудтаа зөөжэ гаргаад, мүнөө тэрэнээ поли дээгүүрээ нэгэ жэгдээр сүм тарааһан байха юм. Жэшээнь, һүндэлгын 30 гектар талмайтай участогта 600 тонно шэбхэ гаргагдаа бшуу. Тиихэдэнь эгээ мүнөө намар хүбхытэр хахалжархиһан 80 гектар паар уһалагданхай, 40 га участогта минеральна утэгжүүлгэ (суперфосфадаар) хэгдэбэ. Гадна тарималай ургажа байха үедэ минеральна утэгжүүлгэ хэхэ, адаг 130 га газар уһалха аргатай.

Сэхэ руунь хэлэхэдэ нүхэр Бадмацыреновэй звено кукурузын тарилгада хэзээшье бэлэн, трактор, үрэһэ һуулгаха сеялкэ болон бусад хэрэгсэлнүүдээ бэлдэжэ, гүйсэдхүүлжэ байһан үетэй.

Кукуруза тарихынгаа забһарта нүхэр Бадмацыреновэй звено 5 гектарта бобы, 15 гектарта сахарай свёкло тарижа туршаха гэһэн тон һайшаамаар үүсхэл гаргаа.

Тиихэдэнь хоёрдохи отделениин нүхэд Мартынов Иванов хоёрой звенонууд дунда зэргын бэлэдхэлтэй гэжэ тооломоор. Шэнэ Хүрьбэдэ хүдэлдэг Георгий Мартыновай звено 1040 тонно шэбхэ поли дээрээ зөөһэн. 110-аад гектар газар уһалаад, хахалжа орохоёо байна. Һүүлэй үдэрнүүдтэ нүхэр Мартынов үрэһэ һуулгаха сеялкаеэ жэгдэ квадрат болгон таридаг болгохын түлөө поли дээрээ гаража тааруулан табижа, бэлэн болгобо.

Совхоз хадаа 1050 гектар кукуруза хаһа саг соонь тариха арга боломжотой. Кукурузын үрэһэ хэрэгтэй соонь сүм худалдан абанхай, тэрэнь сэбэрлэгдэнхэй, хородогдонхой. Гадна техникэшье мүн түйсэд бии гэжэ тооломоор. Тус ажахыда үлгэгдэмэл 8 шэнэ сеялкэ, шагтагалаад ябадаг 4 сеялкэ бүгэдэ бэлэн.

Совхозой бүхы звенонууд түрүүшүүл шэнгеэр намарһаа хойшо һайнаар хүдэлөө гэжэ хэлэхын аргагүй. Жэшээнь, нэгэдэхи отделениин кукурузашан нүхэр Сафиуллин 150 гектарта кукуруза тариха юм гээд совхозой главна агроном нүхэр Передернин манда хэлээ һэн. Харин нүхэр Сафиуллин мүнөөшье болотороо кукуруза тариха түсэбөө хүсэд мэдээгүй байшоо. Гэхын хажуугаар поли дээрээ энэ гэхэ наг шэбхэ гаргаагүй, газараашье уһалаагүй.

Мүн тэрэшэлэн 2-дохи отделениин нүхэр Цырендоржиевай звено Хара Шэбэр гэжэ газарта 125 га кукуруза тариха ёһотой. Тэрээнэймнай полидо нэгэшье хоорбо шэбхэ зөөгдөөгүй. Эдэ звенонууд яахадаа, шэбхэ шэрээгүй байгаа юм гэжэ нүхэр Передерниндэ асуудал табихада:—намар дулаан байхада шэбхэ шэрэлгые эмхидхэжэ шадаагүйбди. Хуушан нэгшэнхэй шэбхэшье обоологдоогүй байшоо. Тиигэжэ үбэлдөө яахашье аргамнай олдоогүй,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Зүгөөр мүнөө үедэ экскаватор, бульдозер болон 3—4 автомашинаһаа бүридэһэн шэбхэ шэрэдэг отряд бии болгогдонхой, Гашан Бадмацыреновэйдэ шэбхэ шэрэжэ дууһуутай байна. Үглөө мүнөө нүхэр Сафиуллинай звенодо ябуулагдахань, тэндэ 800 тонно, һүүлээрнь Цыдендоржиевай звенодо адаг мянган тонно хониной шэбхэ тарилгын эхилтэр нэгэ хэдэн үдэр соо шэрэхэбди гээд главна агроном ехэ бэлээр зугаалба. Теэд хаража үзэхэ болоо бэзэбди. Хэрбээ тэды шэнээншье шэбхэ утэгжүүлгэ болоо һаа, яһалал туһа хүргэжэ болохо һэн.

Үрэһэ һуулгаха сагай газаа оробошье, кукурузын участогууд элдүүрилэгдээгүй (Бадмацыреновэй звеногойхиһоо бусад), бэлэн болгогдоогүй байһаар. Ушарынь юуб гэхэдэ, звенонуудта даалгагдаһан тракторнууд жолоошодтоёо таряа хаялгын хүдэлмэридэ мүнөө болотороо хабаадуулагдаһан зандаа.

Үшөө нэгэ дутагдалынь юуб гэхэдэ, өөрынгөө ажахы дээрэ мэргэжэл шадабаритай кукурузашантай байгаад, тэрэнэйнгээ дүй дүршэлые бултанай хэрэг болгохын хойноһоо һанаашалаагүйнь тон гэмшэлтэй. Нүхэр Мартыновһаа бусадынь долоон хоногой һуралсал Улан-Удэ хотодо гараһан байна. Гэбэшье кукурузашадай һуралсалые энээгээр хизаарлаһаниинь харамтай. Урда жэлнүүдтэ «полиин дангиные» хэдышье дахин тариһан мүртөө ашатай үрэтэй дүн туйлаагүй байһан туладаа энэ шухала асуудалда онсо анхарал хандуулха зэргэтэй байгаа бшуу.

Заиграйн аймагай хүтэлбэрилхы зургаануудай үүсхэлээр майн 15-най үдэр Онохойн совхозой дэргэдэ аймагай 3 совхозой кукурузашадай нэгэ үдэрэй семинар болобо.

Тус семинарта хабаадагшад энэ совхозой главна агроном нүхэр Передернинэй Заиграйн аймагтахи сагай уларилай эрхэ байдалда тааруулан кукуруза ургуулха агротехникэ тухай хөөрөө һонирхон шагнаба. Тэрэнэй удаа мүн энэ совхозой главна инженер нүхэр Медведев кукуруза һуулгадаг сеялкые зүбөөр ашаглаха, тэрэниие тааруулан табиха заабаринуудые тодо һонороор кукурузашадта ойлгуулжа үгэбэ.

Хөөрэлдөөнэй дүүрэмсээр нүхэр Мартыновай тарилгын участогта бүгэдөөрэн гаража, мэргэжэлтэдэй хүтэлбэри доро сеялкые үрэһэ һуулгаха болгон тааруулжа табиха шадабарида хүн бүхэн һуралсаба. Нэгэ жэгдээр үрэһэ тарижа һуулгаха, зүб квадрат гаргаха, гэһэн шухала асуудалнууд гол түлэб ойлгогдобо.

Энэ болоһон семинар мэргэжэл шадабарияа гүйсөөгүй механизатор-кукурузашадта ашатай туһатай һургаал боложо үгэхэ ушартай. Урда тээнь туйлаһан мэргэжэлээ, эндэ хараһан үзэһэн юумэеэ наринаар хадуужа, «полиингоо хатаниие» саг болзор соонь шиигтэй, утэгжүүлһэн хүрьһэндэ булажа, мээхэй налагыгаар бүүбэйлэн харууһалжа, кукурузын баян ургаса хуряаха бэзэ гэжэ Онохойн кукурузашадта найдая.

В. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
Г. ЦЫРЕТОРОВ,

«Коммунизмын туяа», «Бурят үнэн» газетэнүүдэй хамтаржа хэһэн шалгалтада хабаадагшад.

☆ ☆

Агроном, Бурядай хүдөө ажахын институдай доцент К. ЗЛОБИНА хөөрэнэ

САХАРАЙ СВЁКЛО ЯМАР ГАЗАРТА ТАРИХАБ

Газарые шанартайгаар элдүүрилээд, наг шэбхэ болон минеральна утэгжүүлгэ тараагаад, агротехническэ заабаринуудые наринаар сахижа, тарилга хээ хада манай Бурядай эрхэ байдалда гектар бүриһөө 100 бэшэ, харин 200—250 центнер сахарай свёкло ургуулжа болохо. Тиимэһээ ажахынууд свёкло тарихадаа нэн түрүүн үрэжэлтэй, уһалагдадаг газар шэлэн олохо ёһотой. Намаглиг гү, али хужартай газарта сахарай свёкло ургадаггүй юм.

Энээнтэй хамта иимэ дурадхал оруулагдахаар. Заиграйн, Хориин, Сэлэнгын, Тарбагатайн, мүн бусадшье хура бороо багаар ородог аймагуудай уһалагдадаг газарта свёкло таригдаха ёһотой. Тиихэдэ Түнхэнэй, Кабанскын, Прибайкалиин аймагуудта уһалагдадагшьегүй һаа, үрэжэлтэй һайн газарта тарибал тааража ургаха байна.

Энэ ургамалые имагтал паар дээрэ тарихада, мүн бобово ургамал, кукуруза тариһан газарта тарихада таатай. Энэ ушарта хара шоройтой, хүрьһэлиг газар шэлэн абаха шухала. Свёкло бүри ехээр таридаг колхоз, совхозууд тусгаар севооборотой, тэндээ сахарай свёкло, шэниисэ, бобово ургамалнуудые һэлгэн тарилсажа байхада болохоор.

Сахарай свёклын таригдаха газарые намар эртэ, гүнзэгыгөөр хахалхада һайн. Газарайнь нюрууе «КПВ-4» культиватораар гү, али ВБ-4,2 түхэлэй борнойгоор борнойлходо болоно. Тиигээд полинуудта нэгшээгдэһэн наг шэбхэ (гектар бүридэ 25—30 тонно) зөөгдэжэ гаргагдаха, хабар уһалхынгаа урда тээ тэрэнь тараагдана. Тиигээд уһалһан хойноо газараа гүнзэгыгөөр хахална. Тарилгын урдахана бүхы полинууд хүндэ катогуудаар жэгдэлэн дарагдаха болоно.

10 үдэртэ дүүргэбэ

Мухаршэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой Барай, Харгааһатын, Галтайн бригаданууд һаяхан хамтадхагдан бүридүүлэгдэжэ, ехэхэн отделени болгогдоһон байна. Отделениие эрхилэгшэ нүхэр Дамба Цыренович Цыдыпов түрүүтэй бригадирнууд хабарай эртын тарилгын хүдэлмэриие шууд хүтэлбэрилжэ, ехэхэн шамдуулба. Томодхогдоһон энэ отделениин механизаторнууд ~~тарилгые~~ арбахан үдэрэй туршада 2225 гектарта хэжэ, тус хүдэлмэриие майн 15-да дүүргэбэ. Бүхы тарилгань гол түлэб хэрээһэлүүлэгдэн хэгдэһэн байха юм.

Агрегадай ахалагша сеялкэшэд Дамба Нимаев, Нимацырен Цыреторов, Зүгдэр Ширапов, тракторнстнар Дондок Дымбрылов, Бимба Санжиев, Владимир Фунуся, Шагдар Дашинимаев болон бусадай агрегат сүүдхэдээ 80 гектар хүрэтэр тарижа, энэ хүдэлмэри дээрэ шалгарба.

Эртын тарилгые богони болзорто дүүргэһэн тус отделениинхид мүнөө овёс, ячмень тариха газараа элдүүрилжэ эхилбэ.

Н. Цыбенов.

Н. С. Хрущев президент Сукарнодо телеграмма эльгээбэ

МОСКВА, майн 15. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Индонезиин Республикын президент, премьер-министр д-р Сукарнодо телеграмма эльгээбэ. Бэеэ даанхай Индонезиин дайсадай талаһаа президентын ами наһанда дахин шэнээр аюул тохёолдуулха һэдэлгэ хэгдэһэниие дуулаад, ехээр зэбүүрхэбэб гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев бэшэбэ.

Энэ харата муухайгаар добтолходонь танай гэмтэнгүй гараһантай дашарамдуулан, үнэнхэ зүрхэнһөө баярлаһанаа мэдүүлнэб гээд телеграмма соонь хэлэгдэнхэй. Энэ хорото муухай добтолгын үедэ шархатаһан Индонезиин эрхэтэдтэ шанаалалаа мэдүүлжэ байһыем дамжуулыт гэжэ Н. С. Хрущев президентые гуйба.

...С. Хрущев толгойлогшотой советскэ партийно-...тельственна делегациин Болгари ошоод байһан тухай

...я, майн 15. (ТАСС). ...ущев толгойлогшотой ...партийно-правитель... ...делегациин Болгарида ...эрые ехэ һайндэр ...тэмдэглэбэ. Энээнтэй ...уулан, олон горо... ...үринуудта, фабрика, ...а, газар таряалангай ...дта ажалшадай ми... ...үнгэргэгдэбэ.

...я, майн 15. (ТАСС). ...тство иигэжэ мэдээ...

...Хрущев толгойлогшо... ...тскэ партийно-прави... ...на делегаци Тодор ...ой, Димитру Ганев... ...н Юговтой ошожо

...э партийно-прави... ...а делегациин хүтэл... ...Н. С. Хрущев һара... ...агдаһан советскэ ...һажаалгажа хэһэн ...одор Живковто ба...

...я, майн 15. (ТАСС). ...а ошоод байһан со... ...партийно-правитель... ...делегаци мүнөөдэр ...одһоо самолёдоор ...араба. Н. С. Хрущев ...шотой советскэ пар... ...ительственна деле... ...а Загора, Димитров... ...на, Толбухин, Пле... ...удаар айлшалха юм. ...э партийно-прави... ...а делегациин Бол... ...одуудаар айлшалха... ...р Живков, Антон ...ко Григоров, Стан... ...в, Карло Луканов, ...а Москвада байдаг ...н Любен Герасимов ...бана.

...ЗАГОРА, майн 15. ...усхай корреспондент ...в мэдээсэнэ:

Н. С. Хрущев толгойлогшотой советскэ партийно-правительственна делегаци София городһоо гаража, түрүүлэн Хасково ошобо. БКП-гэй Хасковско окружкомой бюрогой гэшүүд, окружной Арадай соведэй гүйсэдкомой гэшүүд совет айлшадаа угтаба.

Тэндэһээ делегациин гэшүүд, тэдэниие үдэшэжэ ябаһан Болгарин хүтэлбэрилэгшэд «Марица-Восток» гэдэг промышленна барилга машинаар ошоо. Тэндэ Советскэ Союзай туһаламжаар бүхыдөө 200 мянган киловатт хүсэтэй дүрбэн түрбогенератортой теплоэлектроцентраль бодхоогдоһон юм.

Барилгануудые харахаяа ошохо замдань совет айлшадые хэдэн арбаад мянган ажалшад аха дүү ёһоор амаршалба. БКП-гэй Старозагорской окружной комитедэй нэгэдэхи секретарь Х. Шанов тэндэ үнгэргэгдэһэн митингдэ үгэ хэлэбэ. Советскэ делегациин толгойлогшо Н. С. Хрущев сугларагшадта хандажа үгэ хэлэһэн байна.

БКП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Т. Живков тэрэ митингдэ богонихоноор үгэ хэлэбэ.

Митингын дүүрэһэнэй һүүлээр Н. С. Хрущев теплоэлектроцентралиин турбинна зал, бусад түхеэрэлгэнүүдые хараба, совет мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэбэ.

Стара Загора ошохо замдаа Н. С. Хрущев, делегациин гэшүүд «Трояново-1» гэдэг нүүрһэ абадаг газар хараа.

Үдын хойно совет айлшад Стара Загора бусажа ерээ. Городой ажалшад айлшадаа хани халуунаар угтаһан байна.

Стара Загорада ойро зуура байһанай һүүлээр советскэ партийно-правительственна делегаци самолёдоор Варна ошобо.

Совхозуудта ажалай түлөөһэ гуримшуулха тухай

Үсэгэлдэр, майн 16-да, республикын Министрнүүдэй Совет, Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха ба бэлэдхэхэ министерство бүхы совхозуудай болон нютагуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй главна бухгалтернуудай, аймгүйсэдкомуудай финансын таһагые даагшадай, гүрэнэй банкые эрхилэгшэдэй зүблөөн-семинар Улан-Удэ городто үнгэргэбэ. Тэрээндэ район хоорондын газетэнүүдэй редакторнууд, үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа.

Зүблөөн-семинарта хабаадагшад нимэ асуудалнуудаар элидхэлнүүдые шагнаа: **«Совхозуудай үйлэдбэриин һалбаринуудта салин хүлһэ хубаарилга ба тэрэнэй дүүргэлтые хинан шалгаха тухай»** — Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха ба бэлэдхэхэ министерствын главна бухгалтер **С. Г. Пономарев**; **«Совхозуудта ажалай гаргаша, салин хүлһэ түсэблэхэ тухай»** — Кяхтын нютагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин начальник **К. Л. Барьядаев**; **«Зэдын аймагай колхоз, совхозуудта ажахын тоосоо нэбтэрүүлһэнэй зарим аша үрэ тухай»** — КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Ф. Лысов** хэлээ.

Элидхэлэй һүүлээр «Эрдэм» совхозой главна бухгалтер **Мин**, Борёогой совхозой главна бухгалтер **Вампилов**, Улан-Удын нютагай үйлэдбэриин управлениин главна бухгалтер **Шарапов**, Бурядай Госбанкын эрхилэгшэ **Черненко**, республикын прокурор **Цыденжапов** болон бусад үгэ хэлээ. Зүблөөнэй түгэсхэлдэ республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Модогоев** үгэ хэлээ.

Һаяхан Заганай колхоздо Мухаршэбэрэй аймагай кукурузашадай семинар үнгэрбэ. Семинарта хабаадагшад тракторта хабсаргагдадаг «СКГН-6а» түхэлэй сеялкэтэй танилсаба. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Заганай колхозой главна инженер Василий Федорович Железняков (зүүн талаһаа хоёрдохи) сеялкын оньһонуудые тааруулха тушаа хөөрэжэ байна.**

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Шэнэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гээшэ шухалын шухала зорилго мүн

XXII съезд дээрээ баталан абаhан Программа соогоо ажалшадые коммунис ёhoop хүмүүжүүлгын асуудалые партимнай гол шухалада тоолоhон байна. Юундэб гэхэдэ, коммунизм байгуулхын тула бүхы юумые—экономико, улад зоной харилсаа, ажабайдал, хүнүүдэй үзэл бодолые шэнэ ёhoop хүгжөөхэ шухала. Эгээл иимэhээ совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ зорилго партиин Программа дотор эли тодоор хараалагданхай. Тэрээн соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Парти бүхы арад зониие научна коммунизмын үндэhөөр хүмүүжүүлхэ зорилго табина, тиихэдээ ажалшадта дэлхэйн хүгжэлтын ябасые, ерээдүйе гүнзэгыгөөр ойлгуулха, орон доторой ба уласхоорондын байдалые зүбөөр ойлгодог болгохо, тэдэнэй ажабайдалаа коммунис ёhoop үнэн сэдьхэлhээ байгуулха ябадал түйлаха гэжэ оролдоно».

Тиимэ хадань, коммунис байгуулалтын аша туhада хүдэлжэ, ажаhуужа шадаха хүнүүдые бүри мүнөөнhөө хүмүүжүүлэн болбосоруулха шухала. Коммунис обществын хүн ямар шэнжэ шанартай байхаб гэhэн асуудал энээнтэй хамта гаралсаха байна. Тиимэ хүн научна суртал бодолтой байха ёhотой. Шэнэ хүнэй үзэл бодол ажал хэрэгтэйнь нягта холбоотой, Эхэ оронидоо хизааргүй дуратай, үнэн байха ёhотой. Иимэ шэнжэ шанартай хүнүүдые хүмүүжүүлхэ зорилго парти табина. Коммунис ёhoop ажабайдалаа зохёон байгуулхын тулада научна эрдэм шудалhан хүнүүд түгэс хүсэтэй байдаг гэжэ партимнай hайн мэдэдэг. Тиимэhээ марксистско-ленинскэ hургаал шудалха, хүн бүхэнэй коммунис бодолые бодото ажалтайнь холбохо гээшэ шухалын шухала хэрэг болоно.

Коммунис үзэл бодол ямар замаар, аргаар бүрилдэхэ ёhотойб?

Манай социалис үеын ажабайдал, совет хүнүүдэй бодото хэрэг марксистско-ленинскэ сурталай мүхэшэгүй мүнхэ байhые гэршэлэн харуулна гээд энэ асуудалда харюусажа болоно. Хүн зоной аша туhада хүгжэжэ байдаг элдэб hалбариин эрдэм ухаан хадаа зүб үзэл бодол бүрилдүүлхэ эшэ үндэhэн болоно. Мүн дээдэ hургуулинууд, эрдэм ухаае шэнжэлхэ зургаанууд коммунис суртал дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэтэй юм. Ажалша олониитын дунда партиин ябуулдаг соёл сурталай хүдэлмэри энээндэ зорюулагданхай. Политическэ hуралсал, хэблэл, радио, телевиденеэр дамжуулан, уран зохёолой, искусствын хүрэа зэбсэгээр партимнай олониитые гэгээрүүлдэг, дэлхэйн социалис оронуудай түйлалта, социализм, коммунизмын булюу hайн шэнжэ тухай ажалшадта ойлгуулдаг.

Коммунис суртал дэлгэрүүлхэ, хүнүүдые шэнэ үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ арга боломжо манай республикадашье хизааргүй ехэ бии. Арадай гэгээрэлэй 576 hургуули, 15 техникум, гурбан дээдэ hургуули, 3 театр, 582 клуб, соёлой байшангууд, республикын 3 газетэ, аймаг хоорондын 4 газетэ, 52 мянган радиоточко, 836 библиотекэ мүн лэ энэ хэрэгтэ зорюулагданхай хүдэлжэ байдаг.

Республика доторнай партийна hуралсал үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдадаг: мүнөө 80 мянга гаран хүн hуража байнхай. Мүн комсомолшууд, залуушуулай hуралсалда олон хүн хабаадана. «Знани» бүлгэмэй 4 мянга гаран лекторнууд политическэ болон шэнжэлхы эрдэм дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулна. Эдэ бүгэдэнь аша үрэ ехэтэй байна.

Ажалдаа коммунис ёhoop хандадаг бололгые хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шухалань гэжэ парти тоолоно. Хүнүүдые ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ тон шухала удхашанартай асуудал мүн. Партиин Программа дотор табигдаhан зорилгонуудые бэелүүлхын тулада обществын бүхы гэшүүд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха ёhотой. Нүгөө талаhаа, ажал хүдэлмэри гээшэ хүнүүдэй оюун бэлигые хүгжөөхэ, хатуужан хүмүүжэхэ, бэе бэедээ нүхэрэй ёhoop туhалха мэтын hайн hайхан заншал бии болгодог байна. Ажал хэжэл ёho журамтай, нарин нягта хүн болодог бшуу. Хамтын шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаhанай ашаар лэ хүн бүхэн марксизм-ленинизмын сурталда бэеэ үгэнги, коммунис үзэл болдолтой болон болбосордог.

Шэнэ шэнжэтэй хүнүүдые хүмүүжүүлхын тула партиин ябуулhан ехэ хүдэлмэриин ашаар лэ совет хүнүүдэй олонхинь коммунис бодолтой болоод, гүрэнэй, совет арадай үмэнэ табигдаhан гол шухала

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

Агитаторай блокнот

КПСС-эй Бурядай обкомой пропаганда, агитациин таhагай агитаторай блокнодой ээлжээтэ 9-дэхи номер бурят хэлэн дээрэ хэблэлhээ гараба.

«Хабарайнгаа тарилга эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө тэмсэгты! Тарилгын үедэ трактор машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагты!» гэhэн уряатайгаар тус блокнот хүдөөгэй механизаторнуудта хандана.

Түрүүшынь хуудаhануудта Бурядай колхозно-совхозно, совхозно-колхозно үйлэдбэриин управленинүүд тухай бэшэгдэнэ, hонирхолтой тоо болон баримтанууд үгтэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула ажахын харюусалгатай участогуудта коммунистнуудай ошоод хүдэлмэрилжэ байhан тухай Зэдын аймагай «Дружба» колхозой партийна организациин секретарь В. П. Ломухинай хөөрөөн түнхаглагдаа.

Үдэр бүриин бүридхэл — продукциин өөрынь үнэ сэн химдаруулха арга нүхэсэл мүн байhаниинь мэдээжэ. Энэ арга үйлэдбэридөө хайшан гэжэ хэрэглэдэг, тиигээд ямар үрэ дүн түйладаг тухайдаа Улан-Үдын модоной заводой директор А. Шапиро бэшэнэ.

«Олониитын үүсхэл хүгжөөхэ» гэhэн статья соогоо КПСС-эй обкомой инструктор Г. Сергеев олониитын дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэл харуулна.

«Дурасхаалта үдэрнүүд», «Эрдэм, техникын шэнэ hонин» гэhэн бүлэгүүд бии.

Политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна бүлгэмэй мэдүүлгэ

Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряахын, эб найрамдал тогтоохын түлөө Бүхэдэлхэйн конгресс Москвада зарлагдаха юм.

Политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна бүлгэм мэдүүлгэ гаргаба. Бүгэдөөрөө буу зэбсэг хуряахын, эб найрамдал тогтоохын түлөө Бүхэдэлхэйн конгресс зарлаха гээшые тэндэнь халуунаар дэмжэгдэбэ.

Бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, Нобелевско шангай лауреат академик Н. Н. Семенов энэ мэдүүлгэдэ гараа табиhан байна.

—●—

Ш. НИМБУЕВ

Кукуруза дайгиный hануулга

Малаа олон болгохо
Дуратай гүт? Дуратайт!
Мяха ехээр абаха
Дуратай гүт? Дуратайт!
Намайе ойшоожо абангүй,
Намайе hайнаар тарингүй,
Холо харайхыншье аргагүй,
Колхозоо баяжуулхынш
аргагүй.

hайнаар намайе ургуулбал,
hанаhан юумэеэ абахалта,
hарбайhан юумэндээ
хүрэхэлтэ.

Тоhолиг hайхан hуншье
Болгоо hаатнай, болохоб.
Торголиг hайхан ноohоншье
Болгоо hаатнай, болохоб.
Хараад садама мяханшье
Болгоо hаатнай — дуран.
Ханзаар дүүрэн мүнгэншье
Болгоо hаатнай — дуран.
Иимэл даа, сэхыень
хэлэхэдэ,

Иигээд лэ нүхэсэн ханилжа,
Худа худагынараа урижа,
Хурим түрээ хэел даа!

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭ[…] БАДАРУУЛХА

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото байдал дээрэнь бэелүүлгэдэ совхозуудай профсоюзай организацинуудай үүргэ улам дээшэлнэ.

hүүлэй үедэ профсоюзай организацинууд хүдөө ажахын эдеэ хоол элбэгээр абаха асуудалда гол анхаралаа хандуулдаг болонхой. Үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай профсоюзуудай гэшүүд 3 дахин олошоржо, тэдэнэй тоо 40 мянгаад болоод байна.

Социалис мүрысөөндэ бүхы ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэг профсоюзай комитедүүдэй тон шухала зорилго мүн. Энэ талаар Баргажанай совхозой профкомые (түрүүлэгшэнь нүхэр Ветошкин) жэшээ болгон харуулхаар. Совхозойнгоо дирекци болон парткомтой хамта социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхээд, дүнгүүдыень hара бүри гаргажа, түрүүлжэ гараhан фермэ, бригадануудта дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг. Мүрысөөнэй дүнгүүдтэй совхозой бүхы ажалшад танилсадаг юм.

Социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэhэнэй ашаар совхозой ажалшад долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлэй эхинhээ шударгыгаар ажаллажа, амжалта түйлажа байна. Жэшээнь, мяха худалдаха 1-дэхи кварталайнгаа түсэбые 122 процент, hү—103 процент, үндэгэ 3 дахин үлүүлэн дүүргэhэн юм.

Гэбэшье зарим совхозуудай профсоюзай организацинууд социалис мүрысөөндэ, илангаяа түрүүшүүлэй дүй дүршэл тарааха асуудалда анхаралаа үшөө багаар табидаг гээшэ.

Манай совхозуудта эд
залуушад үдэрhөө үй
олошоржо байна ха юм.
шээнь, Үдын совхозой
шон нүхэр Цыренов үнгэ
январь—март hарануудта
эхэ хонин бүриhөө 101 хү
абаад, гарзагүйгөөр түлэ
жэ байна. Кабанскын со
зой hаалишан нүхэр Пер
никова 1-дэхи квартал
үнеэн бүриhөө 678 литр hү
гаа. Имэрхүү жэшээнүү
совхоз бүхэнhөө дурдажа
ломоор.

Исингын совхозой рабо
(түрүүлэгшэнь нүхэр Ц
нов) түрүүшүүлэй дүй д
тараахын тула мүн лэ б
хүдэлмэри ябуулнагүй. Со
зой олохон хүдэлмэ
мүрысөөндэ хабаадуулаг
гүй. Социалис мүрысөөн
тэдыгээр соносхогдоhон
рэнэй дүн гаргагда
Имэрхүү байдал Он
(түрүүлэгшэнь нүхэр Гур
«Байкальский» (түрүүлэ
нүхэр Бурков), Шерг
(түрүүлэгшэнь нүхэр Из
рабочкомуудай ажалда
дэнэ.

Зарим совхозой раб
муүд үйлэдбэриин ш
асуудалнуудые профс
хамтын гү, али комитэд
лаанууд дээрэ зүбшэн
нэгүй. Жэшээнь, Үдын со
мяха худалдаха 1-дэхи
талайнгаа түсэб 81 пр
hү 73 процент дүүргэз.
зой рабочком (түрүүлэ
нүхэр Батуев) үйлэд
шухала нэгэшье асуудал
союзай суглаан дээрэ
гүй.

Коммунис ажалай
дэлгэрhэн мүрысөөндэ
комууд анхаралаа үдэр
табижа байха ёhотой
Мүнөөнэй энэ хүдэлөөнд
мянгаад совхозой хүдэл
шэд хабаадалсана. Респ
ка соомнай фермын 10
лектив, 70 бригада комм
ажалай хүндэтэ нэрэ зэ
хүртөөд байна.

Гэхэ зуура зарим совх
дай профсоюзай органи
нууд коммунис ажалай
мүрысөөндэ үшөө олон
шадые хабаадуулжа шада
байhаар. Жэшээнь, Он
«Октябрьский», Пограни
Саянай совхозуудай
шад тус мүрысөөндэ тон
нөөр (6—10 процент)
дуулагдана.

Республикын ажалшад
тын Пленумэй шиидхэбэ
дые бэелүүлхын тула «
малгайгаа» абаха суу
гөөр ажаллажа эхил
Ажалшадай эдэбхи үү
хүдөө нютагуудай профс
комитедүүд бадаруулха
гин уялгатай.

М. Гась[…]
профсоюзуудай облас[…]
соведэй секрет[…]

СОВЕДУУДЭИ ХУДЭЛМЭРИ

ЭТИГЭЛ НАЙДАБАРИ БЭЕЛҮҮЛЭН...

Соведэй саг үргэлжын комиссиин хүдэлмэриин дүй дүршэлhөө

«Гүйсэдхэхы зургаануудай управленинүүд болон таhагуудай шиидхэмжэдэ байдаг асуудалнуудые нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай шиидхэлгэдэ удаа дараагаар улам олоор үгэхэ хэрэгтэй» гэжэ КПСС-эй Программа дотор хэлэгдэнэ. Энэ заабариин үндэhөөр нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай үүргэ бүри дээшэлнэ, улам үргэдэнэ.

Республикадамнай арадай энхэ элүүрые хамгаалха саг үргэлжын 182 комисси нютагай Соведүүдэй дэргэдэ байгуулагданхай. Тэдэ комиссинуудта 970 депутат оронхой. Иимэ комиссинуудай нэгэн болохо Прибайкалиин аймагай Соведэй арадай энхэ элүүрые хамгаалгын, соёл болбосоролой саг үргэлжын комиссиин хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай нэгэ хэдэн үгэ тэмдэглэхэ зорилготойбди.

Тус комиссиие «Горячинск» курортын главна врач, депутат Александра Петровна Якунина толгойлдог. Гадна комиссида үшөө дүрбэн депутат: нэгэниинь врач, хоёрынь багша, дүрбэдэхинь культурын таhагай нэгэ хүдэлмэрилэгшэ оруулагданхай. Эдэ нүхэд комиссиингаа хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, депутат байhан уялгаяа hайнаар дүүргэдэг, сессиин гү, али гүйсэдкомой заседаниин болохо үеэр бүгэдөөрэн сугларжа, хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэдэг, түсэбөө хараалдаг заншалтай.

Тэед комиссиин шиидхэхэ асуудалнууд, хэхэ, бүтээхэ юумэн яhала ехэ. Тиимэhээ комиссиингаа хүдэлмэридэ дүршэл шадабаритай, тусхай мэргэжэлтэй нүхэдые хабаадуулдаг. Энэ комисси 1961 оной мартhаа, аймагай Соведэй түрүүшын сессиhээ эхилжэ хүдэлhэн байна. Түрүүшынгээ заседани дээрэ комиссиин эрхэ, уялга тухай мэдэжэ абаhан, шиидхэхэ зорилгонуудаа, түсэбөө тодорхойлhон, тиигээд хэхэ хүдэлмэреэ тус тустаа хубаажа, өөрынгөө дүршэлые хараадаа абан, тусхай hалбаринуудые даажа абаhан байгаа. Депутадууд Якунина Молчанова хоёр элүүрые хамгаалгада, нүхэд Петрова, Самсонова гэгшэд—арадай гэгээрэлдэ, нүхэр Шангин соёл болбосоролдо хабаатай асуудалнуудые харюусахаар даалгабаритай болобо.

Түрүүшын хөөрэлдөөн ехэ hонирхолтой байгаа. Тэндэ хүн бүхэн hанамжа дурадхалнуудаа оруулха зуураа, үхибүүдэй эмхи зургаануудай хүдэлмэритэй танилсаха, лёспромхозуудта ажалшадай усалтаха ябадалай шалтагаание элирүүлхэ, магазинуудай ариг сэбэр сахилгые шалгаха, архи, тамхинай хорото хойшолонгууд тухай хүн зондо ойлгуулжа үгэхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудта тогтобо. Тиихэдэнь аймсоведэй гүйсэдком hунгагшадай оруулhан захяа, эрилтэнүүдэй дүүргэлтэ тушаа анхаралаа хандуулхыень зүбшөөл үгэhэн байгаа.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, хүн зоной энхэ элүүрые хамгаалгын, арадай гэгээрэлэй, соёл болбосоролой эмхи зургаануудай хүдэлмэри hайжаруулха талаар hунгагшадай оруулhан захяа эрилтэнүүдые нарин хаража үзэбэ. Тэдэнэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhыень хинан шалгахын түлөө өөhэд хоорондоо мүн лэ хэхэ юумэеэ хубаарилан абаба. Тиигээдшье саашадаа хоёр-хоёр hараар түсэб табижа, хэхэ хүдэлмэриингөө болзорыень гаргадаг болоо.

Жэшээнь, hургуулинуудтахи hуралсалай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шалгахынгаа урда тээ шилээд бэлэдхэл хээ. Комиссиин гэшүүдэй нэтэрүүгээр эрилтэ табижа шадаhанайнь ашаар Кика тосхондохи hургуулиин байшанда залгалта шэнээр баригдаа hэн.

Медицинскэ эмхи зургаануудай ямараар хүдэлжэ байhые, хүн зоной үдэр бүриин эрилтые хэр зэргээр хангажа байдагые элирүүлхын түлөө комиссиин гэшүүд хаа хаанагүй ябажа, шалгажа үзэhэн, тэндэ хүдэлдэг нүхэдэй ажал хүдэлмэритэйнь hайса танилсаhан байха юм. hүүлээрнь тэрэ дарыдань байра дээрэнь хэhэн хүдэлмэриингөө дүн зүбшэн хэлсэдэг, дутуу дундануудыень хүсэлдүүлхые оролдодог байгаа.

Байгша оной февральда комиссиин нэрэ дээрэ «Путь коммунизма» колхозой 1-дэхи фермэhээ гомдол ороо hэн. Депутадууд Якунина, Молчанова гэгшэд байра дээрэнь гаража, шалгалта хэhэн юм. Үнэхөөрөөшье энэ фермэ дээрэ ариг сэбэр муугаар сахигдадаг, hаалишад халаадгүйнүүд, үнеэдэйнгээ хүхэ дэлэн угаадаггүй байшоо. Эндэхи малшадай культурна эрилтэшье муугаар хангагдадаг байhаниинь элирүүлэгдээ. Шалгалтын дүн тус колхозой правлениин заседанида табигдажа, зохихо хэмжээнүүд абтаа hэн.

Нёдондо намартаа комисси горьтойхон хүдэлмэри ябуулаа. hуралсалай шэнэ шэлдэ бэлэдхэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа. hургуули болон соёл культурын хүдэлмэридэ хабаатай олохон асуудал комиссиин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн, тиихэдэнь хоёр асуудал аймгүйсэдкомой заседаниин үзэмжэдэ бэлдэжэ табигдаhан, нэмэлтэ элидхэл хэгдэhэн байха юм.

Зүгөөр тус комиссиин ажалынь гансал шалгалтаар, баримтануудые суглуулгаар, hанамжа дурадхалнуудые оруулгаар дүүрэдэг бэшэ, харин өөhэдынгөө абаhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, шалгалтаар элирүүлэгдэhэн дутагдалнуудые хүсэлдүүлхын түлөө эмхидхэлэй хүдэлмэри эрхилдэгынь тон hайшаалтай. Гадна аймагай Соведэй сессиин, аймгүйсэдкомой заседаниин абаhан тогтоолнуудай дүүргэлтые хододоо хинан шалгалсадаг.

Үнгэрhэн үе соо энэ комиссиин гэшүүд ехэ хүдэлмэри хэhэн, уялгаяа hайнаар бэелүүлhэн байна. Гэхын хажуугаар, хүдэлмэридэнь дутагдалнууд үшөөл бии. Арадай гэгээрэлэй, хүн зоной энхэ элүүрые хамгаалгын, соёл культурын хүдэлмэриие hайжаруулха, дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ асуудалда үшөөл бага анхарал хандуулагдана. Өөрынгөө үдэр бүриин ажалда нютагай эдэбхитэдые тон үсөөнөөр элсүүлнэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Хүдэлмэреэ шадамараар табиhан тус комисси эдэ дурадхалнуудые анхаралдаа абаха бэзэ гэжэ найдагдана. Тиигэбэл ажалынь бүришье урагшатайгаар эрхилэгдэхэ hэн.

Б. ГУРЕВИЧ,
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй юрист-консультант.

БАЙГАЛ ШАДАРАЙХИДАЙ ГАЗЕТЭ

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэрээр манай республикада эмхидхэгдэhэн КПСС-эй Бурядай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй дүрбэн шэнэ газетэнүүдэй нэгэн —«Прибайкалецэй» түрүүшын номернууд хэблэлhээ гараба. Энэмнай Кабанскын нютагай колхозно-совхозно үйлэдбэриин управлениин дэргэдэхи мүн лэ район хоорондын газетэ юм. Тэрэниие гол түлэб Баргажанай, Байкало-Кударын, Түнхэнэй, Прибайкалиин, Кабанскын аймагуудай ажалшад зохюулжа уншаха болоно.

Тус газетын түрүүшын номер бусад «хүршэнэртөөл» адли яhала hонёор, удха hайнтайгаар барлагдаа. Нэгэдэхи хуудаhаниинь уншагшадта зорюулагдаhан тусхай хандалгаар нээгдэнэ. Энэншье зүйтэй. Юуб гэхэдэ, шэнэ газетэ тула, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэй, үргэн олониитэтэй нягта холбоо барисаатай байбал, еерынгөө урдахи хамтын пропагандист ба агитатор, эмхидхэгшэ байhан үүргэеэ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ бшуу. Энэ арюун уялгануудые дүүргэхэ талаар илангаяа тус газетын хүдэлмэрилэгшэдэй, бүхы эдэбхитэдэй урда гансахан мүнөө жэл тон харюусалгатай зорилгонууд табигдана ха юм. Байгша ондо эндэхи ажахынууд 8230 тонно мяха абаха, 25.500 тонно hү hааха, 5504 центнер ноohо хайшалха, 4 миллион үндэгэ суглуулха ёhотой. Тиимэhээ эндэхи ажалша малшадаа шэн габьяата ажалда элсүүлэн зоригжуулха талаар тус газетэ түйлай ехэ үүргэ бэелүүлхэ зэргэтэй болоно гээшэ.

Хоёрдохи хуудаhанда толилогдоhон управлениин начальник нүхэр Титовой «Зорилгомнай эли, ажалдаа хам оройё, нүхэдүүд!» гэhэн статья hонирхолтой. Эндэ мүн замай залуушад — «Байкальский» совхозой 2-дохи отделениин hаалишан Н. И. Емельянова, Курумканай совхозой hаалиин фермые даагша нүхэр Метяшев гэгшэдэй нэрэ дурдагдана.

Тус номерой гурбадахи хуудаhанда толилогдоhон олохон бэшэгүүд Баргажанай совхоздо, Прибайкалиин зарим колхозуудта хабарай тарилгын ябасые харуулна. «Байкальский» совхозой эрхим кукурузашан И. Ф. Елизовэй дүрсэ толилогдонхой. Тэрэ мүнөө жэл даажа байhан талмайhаа 700 центнерhээ бага бэшэ кукуруза ургуулха уялга абаhан тухайгаа мэдээсэнэ. Мүн нүхэр Секерин багаханшье hаа, hонирхомоор репортаж үгөө.

Дүрбэдэхи нюурта hони hонин тобшо мэдээсэлнүүд, ажалшадай бэшэгүүд толилогдоо. Тэдэнэй дунда «Правда» газетын алдарта 50 жэлэй ойе, илалтын hайндэрые тэмдэглэhэн тухай мэдээсэлнүүд бии.

Удаалуулан майн 11-дэ гараhан тус газетын хоёрдохи номерыень мүн hонирхожо уншамаар, али бүхы талаараа hайнаар хэгдээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Эдэ номернуудтай танилсаад байхада, саашадаа редакциин хүдэлмэрилэгшэд бүришье hонин, удха түгэлдэр газетэ гаргаха аргатай гэжэ найдагдана.

Мүнөө үедэ совет хэблэлэй үүргэ, харюусалгань хэзээ хэзээнэйхиhээ дээшэлээ. КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые олон түмэндэ гүнзэгыгөөр тайлбарилан ойлгуулха, тэдэниие түүхэтэ долоон жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ зоригжуулан элсүүлхэ, марксизм-ленинизмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ гээшэ газетэ бүхэнэй, тэрэ тоодо «Прибайкалец» газетын арюун нангин уялга болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уншагшад аха дүү Валерий, Людмила Зандановтан «Прибайкалец» газетын түрүүшын номернуудай нэгые хаража байнад.

С. Балдуевай фото.

Үнэтэ ургамалнуудай үрэhэ ургуулхын түлөө

Үргэн уужам паар дээгүүр тарилгын агрегат тооhо бурьюулан урагшаа тэгүүлнэ: ойртохо бүреэ улам түргэдэhэн шэнги.

— Манай Тогтохо Тободоевой агрегат тэжээлэй бобы тарижа байна,—гэжэ улаан шэртэй «Беларусь» трактор жолоодоhон залуубтар хүн тээшэ шэртэн, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Дамба Бадмаевич Цыдыпов хөөрэнэ.

— Энэ нүхэр тухай дуулаа hэн гүт,—гэбэ.

Тогтохо Жигмитович тухай алдар суу гараhаар үнинэй. Энэ 26 жэлэй баян дүй дүршэлтэй механизатор тухай Загастай нютагта үнихэнэй хэлсэhээр. Байгша оной эхеэр республикын түрүү механизаторнуудай үргэн суглаан дээрэ Тогтохо Тободоев Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотада, үнэтэ шагналда хүртэhэн. Ушар юуб гэхэдэ, Тогтохо Жигмитович, тэрэнэй звеногой гэшүүд үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриhөө 500 центнер кукурузын ногоон набша намаа хуряажа, hайн шанартай мянгаад тонно силос дараhан юм.

—Тободоевой агрегадта тарилгашадаар хоёр эхэнэр ябалсана. Тэдэнэй нэгэнь, Буржэн Цыденова, нүгөөдэнь, Тогтохын hамган—Дари-Дулма,—гэжэ Дамба Бадмаевич тодорхойлно.

Ажалша бэрхэ эдэ нүхэднай Загастай нютагтаа үзэгдөөгүй шэнэ ургамал—тэжээлэй бобы тарижа байна.

—Энэмнай гайтайхан ургамал,—гээд нүхэр Цыдыпов тэжээлэй бобын монсогор ногоохон оройhонуудые гартаа алхажа харуулна.—Энэ ургамалые үрэжэлтэй hайн газарта квадратно-гнездовой аргаар тарижа байнабди. Агротехни-

ческэ заабариин ёhoop
жа, харууhалжа шадаба
тар бүриhөө 300 центнер
ехэтэй ногоон эшэ набша
ряажа абахабди. Тэжээл
бые хүсэд эдеэшэнтэжэ
үедэнь хуряагаад, силос
жа абахада концентрадh
туугүй тэжээл болохо.
энэ жэлдэ бултанhаа
hэл абаха зорилготойб
Тус агрегадай гэшүүд
нэй 8 часhаа үдэшын бо
раан болотор үсэд ш
ажаллажа, үнэтэ ургам
hайн болзорто тарижа
гээ.

Энэ жэлдэ Тогтохо Тобо
вой агрегадаархин 26 г
тэжээлэй бобы тарижа,
тарай 20 центнерhээ доо
шэ үрэhэ хуряахаар
үндэр ургаса түйлахы
энэ ургамалые кукуруз
даг сеялкээр
тарта 50 кило
үрэhэ орохоор
на. Тиихэдэ ү
5—6 сантимет
зэгыдэ тариг

—Бобы гээшэмнай хү
hөө ехэ айдаггүй, мана
бирь орондо нютагжаха
мал,—гээд Тогтохо Жи
вич лаблан хөөрэнэ.

Тободоевой агрегад
энэ ургамалые тарихынга
да тээ газараа hайнаар
рилhэн, хашаалhан, у
гранозан хороор хордо
ротехническэ эрилтые
дүүргэhэн юм.

Тэрэшэлэн Баруун
дээрэ горох тарижа б
механизаторнууд Юрий
щик, В. Китаев гэгшэд
ряа баhал үлүүлэн дүү
болонхой. Мүнөө тэдэ
гектар горох холисогү
үрэhөөр, hайн шанарта
таряад байна.

Гэжээлэй бобы, горох
жа дүүргээд, тэдэнэр
хорёолоор кукурузаа т
эхилхэ юм.

Р. Балд[…]
манай ко[…]

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭhЭНЭЙ hҮҮЛЭЭР

Хэмжээн абтаа

Апрель hарын тэнгээр манай газетын редакцида Ахын аймагhаа ороhон бэшэг соо тэндэхи нэгэ участогта хүдэлдэг ветврач Анатолий Самбуевич Аюшинов тухай хэлэгдээ hэн. Нүхэр Аюшинов саг үргэлжэ архиин хойноhоо ябадаг тула ажал хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандана гэжэ бэшэг соо хэлэгдэhэн байгаа.

Ажалшадай депутадуудай Ахын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Е. Гулгонов энээн тухай иигэжэ мэдээсэбэ.

Апрелиин 28-да гүйсэдкомой заседани дээрэ ветврач А. С. Аюшинов ажал тухайгаа тооcohон байна. Шүүмжэлэлэй бэшэг соо хэлэгдэhэн баримтанууд зүб байжа, аймгүйсэдком А. С. Аюшиновта хатуу hануулга хээд, hарын болзор соо хүдэлмэреэ эрид hайжаруулха эрилтэ табяа.

ГЭР БАЙРЫН БАРИЛГАДА—ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

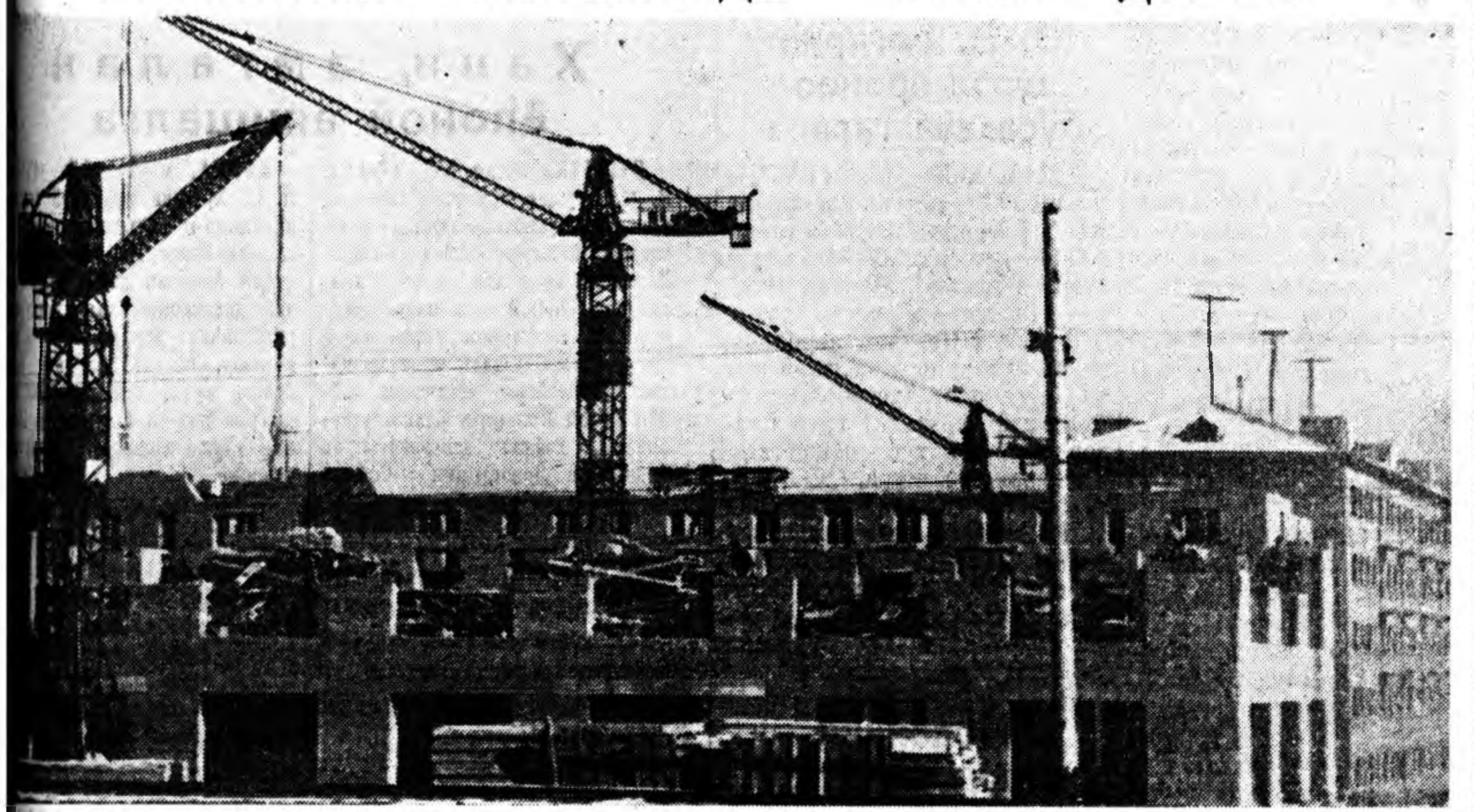

...н-Удын райондо эрхилэгдэдэг барилгануудай нэгэн.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ҺАНААГАА АМАРНАГҮЙБДИ

...аргаар хүдэлжэ эхил-
...бригадамнай түрүүшын
...та туйлаа. Ажалай эм-
..., хүдэлмэришэдэй жу-
...лээд һайжарһан, ажа-
...й бүтээсэ дээшэлһэн
... Тиин барилга түргэн
...о һайнаар хэхые орол-
...ди.

...ө манай бригада олон
...й хоёр гэр нэгэ доро
...байна. Барилгын бүхы
...комплексно аргаар эм-
...дэнэ. Барилга бүхэндэ
...шад ажаллана. Мүн
...о дархашуул хоёр бүлэг
...хүдэлмэрилнэ.

...жэ байһан ажалайн-
...өө хүдэлмэришэн бүхэ-
...рюусалгые дээшэлүүл-
...ла шулуушад хэдэн зве-
...согдожо хубаагданхай.

Дүй дүршэлтэй, мэргэжэлтэй шулуушад П. В. Олейников, М. П. Бочаров, В. Л. Григорьев, Ю. Ю. Данилов гэгшэд эдэ звенонуудые эрхилнэ. Тэдэнэр залуу шулуушадай ажалые хинан шалгахаһаа гадна, өөһэдынгөө мэргэжэлдэ тэдэние һургана, дүй дүршэлөө халан дамжуулна. Барилгые хэрэгтэй материалаар таһалгаряагүйгөөр хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Хирпиисэ, холисо гэхэ мэтые эртээнһээ бэлэдхэдэг дээрэһээ ажалгүй миин байха ушар огто үзэгдэнэгүй.

Эдэ бүгэдын ашаар бидэнэр ажалай бүтээсые нилээд ехээр дээшэлүүлжэ шадаһан, гэрэй хана түргөөр бодхоодог болоһон байнабди. Даабаряа дүүргэдэггүй нэгэшье хүдэлмэришэн бригададамнай үгы. Партиин XXII съездын шиидхэбэриие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула барилгашан бүхэн оролдоно. Түрүү шулуушад даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэжэ, хана бодхооходоо үдэр соо 4—5 кубометр хирпиисэ табина. Мүн залуу хүдэлмэришэд барилгашанай мэргэжэл амжалтатай һайнаар шудалжа байнад. Жэшээлхэдэ, шулуушад Валентина Пономарева, Валентина Голендухина, Николай Кушнарев, модошо дархашуул, аха дүү Николай, Валерий Дедаевтан бэрхэ мэргэжэлтэн болонхой.

Барилгые һайн шанартайгаар хэхэ гээшэ гол зорилгонуудай нэгэн. Техническэ эрилтын лэ ёһоор ажалаа бүтээнэбди. Ленинград городой барилгашадай жэшээгээр гэрнүүдые һайн шанартайгаар барижа, тусхай паспортын ёһоор тушаадаг болохо гэжэ шиидэгдээ. Иигэжэ барилгын шанарай хойноһоо үдэр бүриин хиналта эмхидхэгдэнхэй.

Саашадаа барилгын арга методые нарижуулан һайжаруулха, гэр байрануудые бүри богони болзор соо эрхим шанартайгаар бариха зорилго партимнай манай урда табина. Тиимэһээ түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэжэ, бүри бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха байнабди.

Ю. Изаксон,
«Бурстрой» трестын бригадир.

ТҮРҮҮШЫМНАЙ ДҮНГҮҮД

(„Бурстрой" трестын барилгашадай бригадые даагшын туһалагша М. В. Колиной хөөрөөнһөө)

☆ ☆

...жэлэй эхеэр урдань
...даагаад ажаллажа
...н барилгын тусхай
... бригада, пёэшэ та-
...дай гурбан звено нэ-
...лэжэ, дүүргэһэн ажа-
...й түлөө түлөөлэ аба-
... томодхогдоһон нэгэ
...лексно бригада болгог-
...ян. Тиигэжэ ажахын
...ондо оролсоһон бай-
...й.

...ай бригада 38 хүн-
...эхидхэгдэнхэй. Тэдэ-
...олонхинь шулуушанай
...эжэл шудалһан модо-
...дархашуул юм. Мүнөө
...маршье барилга эхин-
...абаад эсэс хүрэтэр
...гөө хүсөөр бүтээдэг
...лойбди. Ажалнай зве-
...бүхэндэ хубаагданхай.
... гэрэй модо бэлэдхэ-
... хүн пеэшэ барина,
...нинь палааха табина,
...ю хэгдэхэ ондоо, мүн
...бариин ажал дүүргэ-
...

...илга дээрэхи хүдэлмэ-
...нэ аргаар эмхидхэһэ-
...лйн таланъ юуб гэхэ-
...гэ доро үйлэдбэриин
...процессүүдые дүүргэ-
...лообди. Хэрбээ ямар
...ажалай гээгдэлдэ оро-
...лэндэ ондоо хүдэлмэ-
... нэмэжэ эльгээгдэдэг.
... ямар нэгэ барилга-
...гэмээр гү, али ондоо-
...малтагаанаар гээгдэл-
...охо ушар усадхагдаа.
... тоосоондо ороһоной
...һайшаалтай юумэнь
...эхэдэ, али нэгэн хү-
...ажалгүй байха яба-
...ло усадхагдаа. Ур-
...барилгын эрхилэгдэ-
...айһан газарта саг
...ямар нэгэ материалай
...даагүй һаа, ажалһаа
... ушар яһала үзэг-
...лэй. Тэрээнһээ улам-
... барилга унжагайр-
...г соогоо ашаглалга-
...аагдадаггүй байгаа,
...алай үгы дээрэһээ
...эгүй барилгашадта
...эшэ салин түлэгдэг-
...эи.

... мүнөө тад ондоо
...тайбди. Барилгын
...алнуудай саг соогоо
...аагүйшье һаа, миин
... ябадал усадхаган-
...Хэдэн мэргэжэл шу-
... дээрэһээ барилга-
...ю ондоо ажал дүүр-
...олонхой.

... боломжоёо зүбөөр
...н, барилгын хүдэл-
... комплексно аргаар
...ээд байхадаа бидэ-
...алай бүтээсые ни-
... дээшэлүүлһэн, ба-
... болзорые түргэдхэ-
...набди. Жэшээлхэ-
...гэ хүдэлмэришэн

үдэр соо 1,5 дүрбэлжэн метр хана табиха даабаритай юм. Харин манай бригадын олон барилгашад энэ даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Эрхим модошо дархашуул Степан Рымарев, Григорий Вишняков, Павел Королев, бригадир Алексей Островерхов болон бусад тус тустаа 2 дүрбэлжэн метр хана бодхооно.

Пеэшэ табигшад Леонид Касьянов, Николай Лановский, Анатолий Соболь гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг. Хэдэн жэлэй саада тээ 60 хүнэй дүүргэдэг ажалые мүнөө манай ганса бригада хэдэг болоо. Хуушанайхяар ажаллаһанда орходоо барилгын болзорые хэр зэргээр түргэдхэжэ шадаһанай нэгэ жэшээ харуулмаар. Урда жэлнүүдтэ 24 байратай гэрэй һуури табихын тула 10 хүн газар малтажа, тэрэ ажалые 10 үдэрэй туршада дүүргэдэг байгаа. Харин тиихэдэ мүнөө бригадымнай 10 хүдэлмэришэн гурбан үдэр соо гэрэй һуури табиха газар малтадаг болонхой.

Мүнөө манай бригада Сосновый гэжэ поселогто 24 байратай хоёр гэр барижа, үшөө нэгэ гэрэй һуури табижа байна. Эдэ гурбан гэрэй барилгые хахад жэлэй туршада дүүргэжэ шадаха байнабди гэжэ тодорхойлогдобо. Хуушан аргаар ажаллабал, энэ болзор соо хоёрыень бодхоохо байгаабди.

Хүдэлмэрөө шэнэ аргаар эмхидхэжэ, дүүргэһэн ажалайнгаа зэргээр түлөөһэ абаха энэ шэнэ гурим барилгын материал гаргашалха, шанарыень һайжаруулхын түлөө хүдэлмэришэдэй харюусалга дээшэлүүлнэ, материальна талаарнь урмашуулна. Хирпиисэ, барилгын шулуу гэхэ мэтэ материал тушаажа абаад, гамтайгаар гаргашалдаг болообди, элдэб голодоһо гаргаха ушар үгы болгогдоо.

Барилгын материал абаһан, гаргашалһан тухай тоо бүридхэл хэһэнэй, материал алмадаг болоһоной ашаар дүшэн табан хоног соо ганса бидэ 11 мянган хирпиисэ, 30 кубометр шулуу, 13 кубометр худхамал шабар алмажа шаданабди. Гадна манай бригада гүрэнэй мүнгэн зөөри алмадаг болоһон. Жэшээлхэдэ, һара бүридэ бригадамнай 3,5 мянган түхэригэй алмалта хээ һэн. Тиихэдэ барилгашадай абадаг салин дунда зэргээр 150 түхэриг хүрэтэр ехэ болгогдоо.

Ажахын тоосоондо ороһон комплексно бригада эмхидхэн, түрүү, шэнэ аргаар ажалладаг болоод байхадаа, һайн дүн туйланабди. Саашадаа туйлаһан амжалтаяа бүри арьбадхажа, барилгые һайн шанартайгаар, богони болзор соо дүүргэжэ шадаха байнабди. Барилгые ганса эрхим шанартайгаар хэжэ, тусхай паспортын ёһоор тушааха гурим нэбтэрүүлжэ, партиин XXII съездын шиидхэбэриие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллаха гээшэ барилгашадай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

А. Шулунов
бэшэжэ абаба.

Шэнэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гээшэ шухалын шухала зорилго мүн

(Түгэсхэл. Эхиниинь 2-дохи нюурта)

зорилгонуудые һайн мэдэжэ, партиин агуу ехэ Программые бэелүүлхэ хэрэгтэ бодотоор хабаадана ха юм. Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн энээнэй гэршэнь болоно. Гурбан жэлэй урда тээ дэлгэрһэн энэ хүдэлөөндэ орон доторнай 20 мянган хүн хабаадана. 800 предприяти, 187 мянган бригада иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болонхой. Мүн 3 миллион гаран хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэтэй. Манай Бурят орондошье 74,5 мянган хүн энэ хүдэлөөндэ хабаадана. Коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байһан 87 предприятиин 3-ниинь иимэ нэрэ зэргэтэй. Нарин сэмбын фабрика, түмэр замай отделениин кондукторска резервэдэ коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоо.

Коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хүдэлөөнэй ямар ехэ хүсэ нүлөөтэй байһыень нарин сэмбын фабрикын жэшээ дээрэһээ харагдана. 1960 оной августда эндэхи коллектив коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ эхилээ һэн. Энэ үе соо Улан-Удын сэмбэшэд оюун бодолойнгоошье, зохёон байгуулхы ажалайнгаашье талаар эли бодо ургаа. Хэдэн арбаад түрүү хүнүүд эндэһээ тодорон гаранхай. Тэдэнэй дунда СССР-эй Верховно Соведэй депутат Маланья Ефимовна Афанасьева, сэмбэшэдэй бригадир Анатолий Попов, сэмбэшэд Анна Попова, Тамара Савиных гэгшэд ороно.

Шэнэ хүдэлөөндэ хабаадагшадай уряае һайнаар ойлгоһон тус фабрикын хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүдэй 95 процентнь ямар нэгэн һуралсалда хабаададаг байна. Энэ ушар ажал хүдэлмэридэнь ехэ түлхисэ болоно. 1961 ондо продукци бүтээн гаргалгань 25 процентээр, ажалай бүтээсэ 21 процентээр дээшэлээ. Эрхим сортын бүд ехээр гаргадаг болонхой. Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа.

Энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэб фабрикаараа 103,4 процент дүүргээд, 8,5 мянган метр бүд нэмэжэ нэхэбэ.

Ондоо нэгэ жэшээ абаад үзэе. Худанай леспромхозой Михаил Грешиловэй коммунис ажалай бригада модые ехэ багсаар ашаалха арга тэндээ эгээн түрүүн хэрэглэдэг боложо, ажалайнгаа бүтээсэ 30—35 процентээр дээшэлүүлээ. 1962 оной нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ. 1560 кубометр модо түсэбһөө гадуур үгөө. Мүн иимэрхүү жэшээнүүдые олоор харуулжа боломоор.

Булаг мэтэ шэнэ шэнэ үүсхэл мүнөө үдэр бүхэндэ мүндэлэн гарана. Хэдэн зуу мянган хүнүүд һайн дураараа ехэ хүдэлмэри бүтээжэ байна. Орон доторнай, тэрэ тоодо манай республика дотор олонинтын хүсөөр байгуулагдаһан һургуулинууд, арадай театрнууд, консерваторинууд, соёлой университедүүд, улас түрын гэгээрэлэй кабинедүүд, мүн бусад ниитын эмхи зургаанууд хүдэлдэг болонхой. Эдэ бүгэдэмнай хүн зоной ушар ёһоо һайн мэдэдэг, коммунис үзэл бодолтой боложо байһые харуулна бшуу. Энэмнай шэнэ шэнжэ шанартай хүнүүдэй бии боложо байһые гэршэлнэ. Совет хүнүүд баатар габьяата ажалаараа бүхы дэлхэйн арадуудай талархал, хүндэдэ хүртэнэ.

Шэнэ хүнүүдые хүмүүжүүлэн болбосоруулха гээшэмнай үнгэрһэн сагай үлэгдэлтэй, буржуазна сурталай харша нүлөөнтэй эрид шангаар тэмсэхэ гэһэн удхатай. Манда харша буржуазна номнолой дэлгэрхэ үндэһэнэй үгышье һаань, зарим хүнүүдэй толгойдо хуушанай хог бог үлэнхэй, мүн хилын саанахи харша ёһо заншал халдадаг байна. Юун дээрэһээ тиигэнэб гэхэдэ, Совет орон соогуурнай жэл бүри 600 мянгаад хариин туристнууд аяншалдаг. Эдэнэй дунда муу гурим тарааха һанаатайшуул олон байдаг. Эгээл тиимэһээ буржуазна үзэл бодолтой эрид шангаар тэмсэхэ гээшэ манай соёл сурталай хүдэлмэриин шухала хубинь болоно.

Капитализмын гурим заншалда баригдан хүмүүжэһэн хүн тиимэ хирэтэй зангаараа коммунизмда орожо шадахагүй. Тэрэниие үнгэрһэн сагайнь үлэгдэлһөө сүлөөлхын тулада оролдохо хэрэгтэй гээд Н. С. Хрушев КПСС-эй ЦК-гэй тоосоото элидхэл хэхэдээ хэлээ һэн. Тиимэһээ үмсэрхүү үзэл бодолтой, мухар һүзэгтэй хүнүүдтэй, ажалһаа хулжадаг, хулигаантадаг, архидадаг, эдишэ абадаг, мүн ондоошье ааша гаргадаг хүнүүдтэй тэмсэхэ гээшэ коммунис хүмүүжүүлгын нэгэ шухала хубинь болоно гэжэ парти харадаг байна.

Социализм, коммунизм байгуулгын үедэ, манай партиин, Совет гүрэнэй зүгһөө хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэри ябуулһанайнь ашаар коммунис бодолтой шэнэ хүнүүд мүндэлжэ байнхай.

В. Заикина,
КПСС-эй обком болон горкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай консультант.

БУРЯАД БЭШЭГЭЙ ШЭНЭ ДҮРИМ ТУХАЙ*)

АБТАҺАН ҮГЫН АНХАН ҺУУРИ

Гол түлэб үни сагта абтажа, танигдахаяа болитороо шахуу дүрсөө хубилгаһан, гансал буряадаар үгүүлэгдэдэг болоһон абтаһан үгэнүүд буряадаар бэшэгдэхэ. Жэшээнь: хилээмэн, үгэрсэ, үйлсэ, хэрэлсы, пеэшэн, саахар, лаампа, пүүд, сүүд. Гадна буряад үгэтэй тон адли дүрсэтэй абтаһан нэгэ, хоёр үетэй үгэнүүд буряадшалжа бэшэгдэхэ: база—бааза, хор—хоор, сад—саад, эра—ээрэ.

Иигэжэ буряадшалжа бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд олон бэшэ. Харин олонхи абтаһан үгэнүүдэй һууринь ородоор бэшэгдэхэ байна.

2. Хүнэй, амитадай тусхайта нэрэнүүдые (Иванов, Ваня, Каштанка); хашалганаар, сохилтотой аялганаар һүүлтэдэг үгэнүүдые (институт, стул, клуб, Париж, судья, купе, такси); эхэнэр хүндэ хабаатай гэжэ харуулһан суффикстай үгэнүүдые (студент**ка**, физкультур**ница**, балери**на**, княги**ня**); **-ство** һүүлтэй үгэнүүдые (правитель**ство**, искус**ство**) нэрын падеждэ ород хэлэндэ байһан хэбээрнь бэшэхэ. Тэрэшэлэн сохилтогүй аялганаар һүүлтэдэгшье һаа, ород хэлэндэ зохилдодоггүй географическа нэрэнүүдые (Сочи, Тбилиси, Рюкю, Генуя), мүн сохилтогүй **и** болон **о**-гоор, хоёр аялганаар һүүлтэдэг аад, мүн лэ зохилдодоггүй юрын нэрэнүүдые ород хэлэндэ байһан хэбээрнь бэшэхэ: аллегри, колибри, пианино, фортепьяно, либретто, алоэ, радио г. м.

3. Нэрын падеждэ байхадаа, ород янзаараа бэшэгдэдэг үгэнүүдһээ бэшэ бүхы үгэнүүд сохилтогүй аялганаар түгэсэдэг. Тэдэ үгэнүүд гол түлэб иимэ хоёр дүрим соо багтана:

а) һүүлэйнь сохилтогүй аялганай урда тээ **зөөлэн хашалганай** (тэрэ тоодо **ж**, **ш**, **ц** гү, али зөөлэн тэмдэгэй) байгаа һаань, тиимэ үгые **и** һүүлтэйгээр бэшэхэ: баня—бани, поле—поли, кофе—кофи, Австралия—Австрали, варенье—варени. Сохилтотойшье һаа, **ия** һүүлтэй үгэнүүд мүн лэ энэ дүримдэ хабаадана: Россия—Росси, буржуазия—буржуази, хирургия — хирурги г. м.

б) һүүлэйнь сохилтогүй аялганай урда тээ хатуу хашалганай байгаа һаань, тиимэ үгын һүүлые тус һууриин сохилтотой аялганиие дахуулжа, аялганай һубарилаар тааруулха: яблоко—яблока, чайная—чайна, тонна—тонно, боты—бото, Альпы-Альпа, ферма—фермэ.

Зүгөөр **и**, **ы**, **ю** дээрэ сохилтотой абтаһан үгэнүүдэй һүүлэйнь аялганиие эдэ сохилтотой аялгануудай урда тээхи үеын аялганиие дахуулжа бэшэхэ: машина—машина, политика—политика, экономический—экономическа, физика—физикэ, мыло — мылэ.

Эрсэ (**и**, **ы**, **ю**) аялган дээрэ сохилтотой үгэнүүдэй бэшэлгэ урданайхяараа үлөө гэжэ харанабди. Энээниие орёо хүшэр дүрим, хэдэн үзэг хараха хэрэгтэй болодог гэжэ олон хүн тоолодог байгаа. Гадна тус дүримэй ёһоор, жэшээнь, **машина, политика** гэхэ мэтын абтаһан үгэнүүдэй һүүлдэ **а** бэшэгдэхэ ёһотой аад, энээнһээ гараһан **машинист, политический** гэхэ зэргын үгэнүүдтэ залгалта нэмэхэдээ, **э** үзэг бэшэхэ ушартай болодог: машина—**машинада, машинаар** гэбэшье, **машинист — машинистдэ, машинистээр** г. м. Иигэжэ бэшэгэй дүримэй морфологическа гол ёһон эбдэгдэдэг.

Ушар тиимэһээ энэ дүримые зарим тэды хубилгаха, тусхайлбал, сохилтотой аялганай урдахи аялганиие бэшэ, харин үгын түрүүшын үеын аялганиие хаража һүүлыень бэшэхэ гэһэн дурадхал оруулагдаһан байна. Жэшээнь, машина—машинада, машинаар; машинист—машинистда, машинистаар; физика—физикэ; политика-политикада, политикаар; политический—политическа г. м.

Гэбэшье орфографическа комиссиин зарим гэшүүд «хуушанайхида орходоо энэ дүримэй үлүү юумэниинь үгы» гэжэ тоолоод, энэ дурадхалые абхуулаагүй.

Иигэжэ абтаһан үгын анхан һуури бэшэхэ тухай дүримүүд гурба-дүрбэн дүрим соо багтажа, урданайхида орходоо нэгэ бага үсөөн, сомор болоо. Жэшээнь, сохилтогүй аялганаар һүүлтэдэг географическа нэрэнүүдые тэрэ хэбээрнь бэшэхэ гэдэг һаань, мүнөө эдэ үгэнүүд урдаа хашалгантай сохилтогүй аялган һүүлые бэшэхэ тухай дүримдэ хабаадуулагдаба. Тиимэһээ **Волга, Европа, Америка, Женева**, **Альпы** гэжэ бэшэхэ бэшэ, харин **Волго, Европо, Америкэ, Женевэ, Альпа** гэжэ бэшэхэ болгогдоо. Юундэб гэхэдэ, абтаһан зарим географическа нэрэнүүдэй һүүлыень буряадшалан бэшэдэг аад (**Австри**, **Венгри**), харин нүгөө заримыень байһан зандань (**Волга, Америка**) гэжэ бэшэхэ ямаршье үндэһэн үгы байна.

Гадна урдань ямар абтаһан үгэнүүдые буряадшалжа бэшэхэб гэжэ эли тодо бэшэ, худхаляа хуймаан гарадаг һэн. Мүнөө иимээр бэшэгдэдэг үгэнүүд ехээр үсөөрүүлэгдээ: буряад хэлэндэ «шуһа мяхаараа» орожо, ородоор бэшэхын аргагүй болошоһон үгэнүүд лэ буряадшалагдаха зэргэтэй. Жэшээнь, **углуу, пулаад, пеэшэн, хилээмэн** гэхэ мэтэ үгэнүүдые **угол, платок, печь, хлеб** гэхэ мэтээр бэшэхын аргагүй. Тиихэдээ тон олонхи абтаһан үгэнүүдэй һууринь ородоор бэшэгдэхэ ёһотой гээшэ. Абтаһан үгэнүүдые олоор буряадшалхада яаха байгаа юм гэһэн асуудал энээнэй дашарамда гаража болохо. Юун бэ гэхэдэ, абтаһан үгэнүүдэй олоор буряадшалагдаа һаа, хожомоо үгэнүүдэй үгүүлгэ бэшэлгэ хоёрой хоорондо ехэ алгасал гаража болохо аюул бии. Мүнөө буряад зон хоёрдохи түрэлхи хэлэн болоһон ород хэлые айхабтараар шудалжа байна. Тиин илангаяа залуу үетэн ородһоо абтаһан үгэнүүдые ород үгүүлгын гуримаар хэлэдэг болонхой, тэдээндэ тиигэжэ заагдадагшье гээшэ ааб даа. Жэшээнь, **остоол, үстүүл, хүрүүжхэ, астахаан, хухэрүүзэ** гэхэ мэтээр бэшэдэг болооошье һаань, хүнүүд иимээр хэлэжэ, үгүүлжэ үгэхэгүй гэжэ һанагдаһан байна.

4. Зарим абтаһан үгэнүүд буряад хэлэндэ суффикстаяа ороходоо (жэшээнь, **-ск-** суффикстай үгэнүүд) ехэ тааруугүй байдаг. Тиимэһээ энээн тушаа тусхай ажаглалта үгтэнхэй.

Город тосхоной нэрэдэ, мүн нэгэ үетэй һууритай абтаһан үгэдэ байһан **-ск-** суффиксые, гадна **-ическ-, -онн-, -н-** суффикснуудые ходоо тэрэ зангаарнь бэшэхэ гэжэ шэнэ дүрим соо заагдана. Жэшээнь: **Омск**, Ангар**ск**, Челябин**ск**; фин**скэ**; эконом**ическа**, полит**ическэ**, геолог**ическа**, демократ**ическа**, техн**ическэ**; револю**ционно**, социаль**на** г. м. Харин бусад абтаһан үгэнүүдэй **-ск- -ийск- (-ицк-), -истическ-, -истск-** гэжэ суффикснуудтай байгаа һаань, тэдэниень хаяад, үгын һуури ашаглажа гү, али тэрэниие хамаанай падеждэ болгожо хэрэглэхэ. Жэшээнь: марксистский—марксис, коммунистический—коммунис, Октябрьский—Октябриин, английский—англи г. м. **Советскэ Союз, советскэ республика** гэхэ мэтын бэшэгдэжэ заншашаһан, хэрэглээгүй һаа таарамжагүй үсөөхэн үгэнүүдһээ бэшэндэ дурсагдаһан суффикснуудые бэшэхэгүй болоно.

ЗАЛГАЛААТАҺАН ҮГЭНҮҮД

1. Абтаһан үгэдэ залгалта гү, али суффикс залгахадаа, тэрэнэй һууриин сохилтотой аялганиие дахуулжа, аялганай һубарилай ёһоор бэшэхэ. Энэ дүримдэ балай ехэ алдуу гарадаггүй. Харин заримдаа хүнэй фамилиин залгалтада, мүн **у** дээрэ, эрсэ аялганууд дээрэ сохилтотой үгын залгалтада алдуу гарахаяа һанадаг. Жэшээнь: **Ивановай, ручкээр, утюгээр, машинисткаар** гэжэ бэшэ, харин Ивановой, ручкаар, утюгаар, машинисткээр гэжэ дүримэй ёһоор бэшэхэ хэрэгтэй.

У үзэг дээрэ сохилтотой абтаһан үгэнүүдтэ дүримэй ёһоор залгалтануудые нэмэхэдэ, бэшэлгэ үгүүлгэ хоёрой хоорондо ехэ алгасал гарадаг, энээниие заһаха шухала гэжэ 1958 оной хабар «Бурят үнэн» газетэдэ болоһон зүбшэн хэлсэлгын үедэ олон зон тэмдэглэһэн байна. Ушар юуб гэхэдэ, дүримэй ёһоор, жэшээнь, **утюгаар, стулаар, стулһаа, кукурузаар, кукурузаһаа, ручкада, ручкаар** гэхэ мэтэ бэшэбэшье, арад зоной хэлэндэ иимэ хэлэлгэ байдаггүй.

Л. Шагдаров.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

* Үргэлжэлэл. Эхиниинь майн 15-най номерто.

Амур мүрэнэй эрье дээрэхи Комсомольск-на-Амуре город анха түрүүн барилсахаяа ерэһэн комсомол басаган Евдокия Силютина тиихэдэ 16-тай байгаа. Мүн энэ басаган комсомолшуудай эдэбхитэй хүтэлбэрилэгшэнь байһан түүхэтэй.

Мүнөө Евдокия Силютина модо болбосоруулдаг хоёрдохи комбинатда эрхим һайнаар ажаллажа, Ленинэй орденоор шагнагданхай.

Евдокия Петровна олониитын дунда ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Нүхэр Силютина арадай заседатель, нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ, горсоведэй депутат юм. Зураг дээрэ: Евдокия Петровна залуушуултай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Ракетнэ двигательтэй самолёдоор түрүүшын ниидэлгын 20 жэлэй ой

МОСКВА. (ТАСС). 20 жэлэй саада тээ Свердловск шадарай аэродром дээрэ нэгэ ушар болоhон байгаа. Энэ хадаа замбуулинай дайдые хүнэй шэнжэлэн мэдэлгын түүхын эхин боложо үгэhэн байха юм. Ракетнэ двигательтэй түрүүшын самолёт 1942 оной майн 15-да агаарта ниидэн гараа hэн. Тэрэниие сэрэгэй лётчик-туршагша Григорий Бахчиванджи жолоодоhон байгаа.

Энэ ушарые нюдеөрөө хараhан, эрдэм ухаанай болон техникын габьяата ажал-ябуулагша В. С. Пышковто ТАСС-эй корреспондент Н. Железнов хандажа, самолёдые туршалгын ямараар үнгэрhэн тухай хөөрэжэ үгэхыень тэрэниие гуйгаа.

БИ-1 гэжэ томо бэшэ самолет 1942 оной майн үдэрнүүдтэ Свердловск шадар бии болоо hэн гээд В. С. Пышков хөөрөөгөө эхилээ. Энээниие манай мүнөөнэй ракетнэ самолёдуудай, тэрэшэлэн ракетэнүүдэй эхин үзэгдэл гэжэ яhала нэрлэхээр байна. Пропеллершьегүй, двигательшьегүй аад лэ, фюзеляжайнгаа хойно бишыхан нүхэтэй юрэ бусын самолёдые харахадаа, туршалгын үедэ байлсаhан олон хүнүүдэй гайхаhыень hананаб.

Азотно кислотатай, шахагдаhан агаартай керосин машина руу хэгдэбэ. Самолёдой конструктор профессор В. Ф. Болховитинов түрүүтэй инженер, технигүүд hанаагаа зобонги байгаа. Гансахан лэ пилот намдуу түбшэн байгаа hэн. Тус летчик-туршагша тусхай даалгабаряар фронтhоо hаяхан дуудуулжа ерэhэн юм. Энэ даалгабариие Г. Бахчиванджи дайшалхы даалгабари гэжэ тоолоно гээд яhала мэдэхээр байгаа бэлэй.

Машина тон хүнгэхэнөөр ниидэлгын талмайhаа таhаржа, юрын самолёдуудта орходоо hураггүй түргэнөөр өөдөө гараа hэн. Хэдэхэн секундын турша соо БИ-1 1500 метр өөдөө гараад, буухын тулада гэдэргээ эрьелдээ бэлэй. Часай турша соо 800 үлүүтэй километртэ ниидэжэ шадаха байhанаа харуулаа.

БИ-1 оройдоол нэгэ минутын турша соо ниидээд буугаа. Тон зүб зам шэлэн олдобо гэжэ бидэндэ бултандамнай эли болоо hэн. Түлишын нөөсые, двигателиин зүдхэсые ехэ болгохын тулада оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэ шухала болоhон байгаа.

Үнгэрhэн жэлнүүд эгээн лэ шанга судья болоно гээд Владимир Сергеевич Пышков хөөрөөгөө дүүргэв. Ракетнэ двигательтэй самолёдой түрүүшын ниидэлгэ хэhэнhээ хойшонхи 20 жэлэй турша соо ракетнэ двигателиин байгууламжада тиимэ ехэ хубилалта оруулагдаагүй. Энэ хадаа дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ манай замбуулинай авиацида эхи табижа үгэhэн эрдэмтэд, инженернүүд болон технигүүдэймнай ехэ габьяатай байhые харуулна.

Саашадаа сэхэ өөдөө, анханhаа түргэнөөр ниидэн гарахада шухала болохо зэргээрнь двигателиин зүдхэсые ехэ болгохо шэглэлтэйгээр ракетэнүүд, ракетнэ самолёдууд хүгжэhэн байна. Бүри түргэнөөр, бүри дээгүүр, улам холуур ниидэдэг болгохын тулада конструкторнууд ходо доо оролдолго гаргадаг байгаа. Эдэ бүгэдын ашаар 1957 он хүрэтэр нэгэдэхи, удаань хоёрдохи космическа скоростиие үлүүлэн гараха аргатай болоhон байгаа.

Эгээл иимэhээ мүнөө, хорин жэлэй үнгэрөөд байхада, БИ-1 самолёдые үнэхөөрөөл жолоодогдодог ракетэ, үүсхэлшэ-летчик Георгий Бахчиванджи гэгшые манай түрүүшын космонавтнуудай урда тээхи гайхамшагта хүн гэжэ нэрлэхэ хүсэд үндэhэ баримтатайбди.

Сэсэрлигтэй болохонь

Зунай сагта Улан-Удын сэмбын фабрикын харша соо ороходо, элдэб үнгын гоё hайхан сэсэгүүд, hалбаржа байhан үрэ жэмэстэ модод хүнэй сэдьхэл зүрхэ татадаг. Теэд сэсэгүүд гансахан газаа клумба, газонуудаар таригдадаг бэшэ, зарим цехүүд соогууршье дүүрэн ургажа, анхилжа байдаг.

— Ажалла хадашье, ажалайнгаа забhарта амархадашье зохистой, ёhотойл коммунис ёhоор хүдэлхэ арга манда бии,—гэжэ эндэхи хүдэлмэришэд дэмы хэлсэдэггүй.

Гэхэтэй хамта мүнөө жэл болотор фабрикын газаагуур, эндэхи хүдэлмэришэдэй ажаhуудаг гэр байра шадар таримал модод хомор, сквер, сэсэрлигүүдшье үгы байhан юм. Харин мүнөө фабрика шадархи ехэхэн талмай хорёологдоод, тэндэ хэдэн зуугаад уляангир эдэ үдэрнүүдтэ таригдаба. Сэсэрлиг тарилгада тусхай бригада хүдэлhэн, мүн фабрикын хүдэлмэришэд барандаа хабаадалсаа.

Д. Цыренов.

Календарь иражада

1923 ондо Ленинградай Путиловска (мүнөө Кировэй нэрэмжэтэ) заводто 20 мориной хүсэтэй колёсно трактор олоороо бүтээгдэжэ эхилhэн байна.

***

Түрүүшын советскэ комбайн 1929 ондо Запорожой хүдөө ажахын машинануудые бүтээдэг «Коммунар» заводто бүтээгдээ hэн.

***

1933 ондо Челябинска тракторай завод ашаглалгада үгтэжэ, дэлхэй дээрэ түрүүнээ гусеничнэ трактор поточно аргаар хэгдэжэ эхилhэн юм.

***

1937 ондо СССР гусеничнэ трактор бүтээлгээр дэлхэй дээрэ түрүү hуури эзэлhэн байгаа.

***

Волгоградай Дзержинскиин нэрэмжэтэ трактор бүтээдэг заводые залуу советскэ республика оройдоол нэгэ жэл соо бариhан юм. 1930 оной июнь hарын 17-ной үдэр конвейерhээ түрүүшын колёсно трактор гараа hэн.

Иимэ темпээр Харьковай, Орджоникидзын нэрэмжэтэ тракторай заводууд баригдаhан байха.

Шэнэ түхеэрэлгэнүүд

«Шэнэ Үдэ» гэжэ газетын хэблэгдэдэг республикын культурын министерствын район хоорондын типографида hүүлэй үдэрнүүдтэ олон шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдобо. Жэшээнь, газетэ барлаха «ПС-1» маркын машина, «НВК» маркын корректурна станок, цинк отолхо станок, хабтаhа хэхэ түхеэрэлгэ тодхогдоо, хуушан шрифтнүүд hэлгэгдээ, олон янзын шэнэ шрифтнүүд асарагдаа.

В. Мясников.

ХӨӨРЭЛДӨӨНДЭ ХЭРЭГЛЭХЭ МАТЕРИАЛ

ИНДОНЕЗИИН БАЙДАЛ, БАРУУН ИРИАН ТУХАЙ АСУУДАЛ

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ XX зуун жэлэй хоёрдохи хахад тусхай hуури эзэлхэ байна. Дайн сэрэг гээшые хүн зоной ажабайдалда үзэгдэхэгүйгөөр огтолон үгы хэхэhээ гадна, колонито дарлалтые, тэрээнтэй холбоотой бүхы муу муухай юумэнүүдые эсэслэн усадхаха зорилго табигдана. hанаhан, хүсэhэнөө бэелүүлхын тулада ганса бидэнэр, коммунистнууд, тиигэнэ бэшэбди, харин ниитын хүгжэлтын хуули ёhон уласхоорондын байдалдахи хүсэнүүд болон дэлхэйн революционно хүгжэлтын ябаса дээрэhээ иимэ тобшолол хэнэбди. Орон дэлхэйе хубилган хүгжөөжэ байгаа социализмын хүсэндэ батаар этигэнэбди.

Социализмын мүндэлэн мандаhаниинь дарлагданги арадуудые сүлөөлхэ үе сагай ерэhые харуулаа гээд КПСС-эй Программа соо хэлэгдэнэ. Дэлхэйн социалис системын бии болоhон ушар манай үе сагтахи эгээл шухала үйлэ хэрэг мүн. Энэ хадаа колонито ёhо гуримай hалан hандаржа эхилhые харуулhан удхашанараараа мүнөө үеын хоёрдохи зэргын үйлэ хэрэг болоно.

Хүсэ баримталдаг хараа шугамайнгаа урагшагүйдэхэдэ, эзэмдэжэ байhан колониёо үлөөхэ гэжэ империализм ухэтэрөө оролдоно. Баруун Ирианиие Голландиин дарлалтаhаа мулталжа, Индонезитэйнь нэгэдүүлхэ гээшэ тон шухала зорилго болоод байна гэжэ hүүлэй үеын байдал харуулна. Тиигэбэшье Голландиин эзэмдэгшэд, тэдэнэй удамаршад Индонезиин арад зоной эрилтэдэ дүлии балай байhаар.

Баруун Ирианиие бүхөөр бажуугаад байха гэжэ эдэнэр юундэ иитэрээ оролдоноб? Энээндэ хэдэ хэдэн шалтагаанууд бии.

Баруун Ирианай газар Голландиин газар дайдаhаа 13 дахин ехэ, 416 мянган квадратна метр юм. Эндэ байгаалиин баялиг угаа элбэг. Тэрээнhээнь нефть айхабтар ехэ удхашанартай, империалистнуудые хорхойтуулан хомхолзуулдаг байна. hүүлэй жэлнүүдтэ эндэhээ мүргүй ехэ нефть абтаа. Жэшээнь, 1954 ондо 550 мянган тонно абтаа hэн. Эндэхи нефтиин уурхайнуудай 40 процентнь англо-голландиин, 60 процентнь—Америкын мэдэлдэ байдаг.

Мүн түмэр, уран, бокситнууд, алтан, платина болон бусад баялиг эндэ бии. Вайгео арал дээрэ, циклонско хадануудта никелиин, кобальтын ехэ уурхай олдоhон байна. Американо-англиин, Голландиин хархис этэгээдүүд эдэ баялигые ашаглахын тулада ехэ мүнгэ зөөри hомолхо юм ха.

Голланди, тэрэнэй саана байhан США ба бусад империалис гүрэнүүд Баруун Ирианиие юундэ гарhаа табиха дурагүйб гэхэдэ, Зүүн-Урдахи Азида колониализмын дайшалхы хэрэм болгон тэрэниие хэрэглэхэеэ hанана бшуу.

США болон Голландиин колонишод Баруун Ирианаар дамжуулан Индонезидэ нүлөө үзүүлхэ, шадаа hаа, экономикын талаар энэ орониие hабартаа оруулха гэжэ оролдоно. Индонезиин республикада эсэргүү элдэб ааша гаргаха база байгуулагданхай. Эндэхи хархис этэгээдүүд Баруун Ирианаар дамжуулан, Америкын, Голландиин буу зэбсэг абажа байдаг.

Хархис этэгээдүүд Баруун Ирианhаа hайн дурааараа гаража ошохогүй гэжэ Индонезиин правительство мэдэнэ. Тиигэбэшье иимэ эрилтэнүүдые табиха саг ерэhэн байгаа.

Шалтагааниинь: Баруун Ирианай арад зон ямаршье эрхэгүй байдаг. Үлэсхэлэн байдал, үбшэ тахал эндэхи арад зоной саг үргэлжын дахуул болоhыень Индонезиин арад хаража байна. Энэ ехэ орон дотор больницын миил 1200 орон, оройдоо 60 врач бии юм. Тэрэ мүртөө эмнэлгын тэдэ зургаанууд ехэнхидээ голландиинхидые хангадаг гуримтай. Халуун орондо элдэб үбшэн, үхэл дэлгэрэнги юм. Үнгэрхэдөө зарим арад үндэhэтэн дууhан үхэжэ хосордог бшуу. Эндэхи арад зон соо дээдэ эрдэмтэй нэгэшье хүн байхагүй, hургуули, больницануудай тоо жэл бүри үсөөржэл байдаг. Тиигэн гэхэдэнь эндэхи газар нютагуудта Голландиин засагаархид түрмэ түхэм, лагерьнуудые улам олоор барижа байнхай.

Баруун Ирианиие дээрмэдэхэ гэhэн Америкын түсэбүүд соо СЕАТО гэдэг сэрэгэй бүлэглэлэй гэшүүн Австрали ехэ hуури эзэлнэ. Индонезиин арадта эсэргүү Голландиин эзэрхэгшэдэй ябуулгадань Австрали ехэ туhа хүргэдэг байгаа. Баруун Ирианиие түрэл оронтойнь дахяад нэгэдүүлхэ гэhэн зүб эрилтэдэ Австралиин зонхилхы хүнүүд эрид харшаар хандана. Энэ асуудалаар Голландиин хараа шугамые дэмжэжэ байhан тухайдаа Австралиин союзай правительство оло дахин мэдүүлhэн байха. Баруун Ирианай түлөө сэрэгэй зүрилдөөн болоо гээшэ hаа, Австрали шадархи районуудта коммунизмые дэлгэрүүлжэ болохо гээд Австралиин гадаадын хэрэгүүдэй министр правительствынгаа хараа шугамые үмөөрэн мэдүүлээ. Совет хүтэлбэрилэгшэд сүлөөлэлгын дайе hайшаадаг, Баруун Ириандахи зүрилдөөе сүлөөрэлгын дайн гэжэ хараха байха. Тиимэhээ Индонези Голланди хоёрой хоорондо зэбсэгтэ зүрилдөөнэй үүсхэгдээ hаань, коммунис оронуудтал hайн юумэн болохо, Австрали шадар коммунизмын дэлгэрхэ хэрэгтэ туhалха юм гээд тэрэ министр хэлэнэ.

Иимэ уймар шашалгань хэниие этигүүлхэ гээшэб. Энэ асуудалаар Австралиин баримталдаг хараа шугамые сагааруулха аабы даа.

Хэрбээ Голландида эсэргүүгээр Индонезиин добтолоо hаань, энээнтэй худалдаа наймаа хэхэеэ болихо хэрэгтэй гээд, НАТО, СЕАТО, СЕНТО гэдэг сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ ородог оронуудтаа США захирhан байгаа. Тиигэхэ болоо hаань, Индонези ехэ муу байдалда орохо болоно. Юундэб, гэхэдэ, тус ороной гүрэнэй бюджедэй 60 процентнь гадаадын худалдаа наймаанhаа бүридэдэг ха юм. Мүн папуас гэжэ яhатанай ахамадынь эрид шиидэнги бэшэ, иишэ тиишээ гуйбана. Баруун Ирианда бэеэ даанги байдал олгохо hаа гү гээд империалистнууд тээшэ харана ха. Эгээл иимэрхүү байдалтай байтарнь, Индонезиин сэрэгүүдые оруулбал, өөhэд хоорондын алалсаан болошожо магад. Мүнөө эндэхи улад зониие бэлдэхэ хүдэлмэри хаа хаанагүй ябуулха шухала. Юуб гэхэдэ, бүхы арад зоной дэмжэлгэгүйгөөр зарим яhатанай тэмсэл урагшатай байхагүйнь мэдээтэй.

Индонези Голланди хоёрой хоорондын хэлсээнүүд США-да эхилээд, ямаршье үрэгүйгөөр дүүрээ hэн. Иимэ ушар байдалай тохёолдоходонь, нюуса хэлсээ хэхэ гэhэн Америкын дурадхал абаа hэмди гээд Индонезиин түлөөлэгшэд бэшэнэ. Теэд Голланди Баруун Ирианиие үгэхэгүй гэжэ тэрэ хэлсээнэй үедэ элитэ болоо hэн. Иигээд лэ энэшье хэлсээн болюулагдаа бэлэй. Индонезиин дурадхалда зүбшөөрhэн харюу үгэхэгүй хадань, эдэшье хэлсээнүүдтэ түлөөлэгшэдөө эльгээхэгүй гэжэ Сукарно шиидэнхэй.

«Голландиин шэнэ Гвинейдэ сэрэгэй корабльнууд, сэрэгшэд эльгээгдэнхэй» гээд Голландиин зонхилхы нюурнууд гүрэнэйнгөө хараа шугамые тодорхойлhон байна.

Эзэрхэг түримхэйшүүлэй хэдышье эсэргүүсээ hаа, колониин гурим ёhо шэнэ түхэл маягтайгаар тогтоохые хэдышье шармайгаа hаань, эдэнэй хүсэл хэзээдээшье бүтэхэгүй. Түрүү үзэл бодолтой хүн түрэлтэнэй дэмжэн hайшаажа байhан Индонезиин баатарлиг арад Баруун Ирианиие Эхэ оронтойнь нэгэдүүлжэ шадаха, сүлөөлэгдэhэн газар дээрэ гүрэнэйнгөө туг намилзуулхал байха.

Д. ОЧИРОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

БУРЯТ ҮНЭН
4-дэхи нюур

Хилын саанаhаа

Ю. А. Гагарин түрэл ороноо бусахаяа гараба

ВЕНА, майн 15. (ТАСС). Советскэ лётчик-космонавт Ю. А. Гагарин Австрида табан хоногто аяншалhанайнгаа hүүлээр Венэhээ Москва бусахаяа ниидэн гараа.

Венын «Швехат» аэродром дээрэ Австриин ниислэлэй хүн зон суглараа. Австро-советскэ бүлгэмэй президент Гуго Глязер түрүүтэй тус обществын правлениин гэшүүд, СССР-hээ Австрида байдаг элшэн сайд В. И. Авилов, советскэ посольствын, тэрэшэлэн Австридахи советскэ организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд дэлхэй дээрэхи түрүүшын космонавтые мордохуулаа.

Испаниин ажалшадта талархана

БРЮССЕЛЬ, майн 15. (ТАСС). «Үгытэй ядуу ажабайдалда, Франкогой шанга засагта эсэргүүсэн Испаниин хүдэлмэришэд болон студентнүүдэй тэмсэлэй хойноhоо Бельгиин ажалшад ехэ найдабаритайгаар ажаглан хаража байна» гээд Бельгиин коммунистическэ партиин политбюрогой резолюци дотор хэлэгдэнэ. Энэ резолюци «Драпо руж» гэжэ газетэдэ толилогдоо.

Испаниин арадай хэжэ байhан тэмсэлые коммунистическэ парти hайшаана, тэрээндэ аха дүү ёhоор талархажа байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ, Франкогой түлөөлэгшэдтэ буруушаалгануудые эльгээхыень, Испанида демократиин илан мандаха хэрэгтэ туhалхын тулада Испаниин арадта талархалаа мэдүүлхэ митингнүүд болон манифестацинуудые эмхидхэхыень Бельгиин ажалшадые уряална гээд резолюци соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Хани, амгалан ёhоной аяншалга

ВАРШАВА, майн 15. (ТАСС). Н. С. Хрущев түрүүтэй советскэ партийно-правительственна делегациин Болгари ошоод байhые Польшын арад аха дүү, хани, амгалан ёhоной аяншалга гэжэ нэрлэнэ. Болгариин газар дээрэ ошоод, совет арадай түлөөлэгшэдэй хүндэтэйгөөр угтагдажа байhан тухай Польшын радио, телевидени, хэблэл дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ. Делегациин Софида ошоод байhан тухай мэдээсэлнүүдые: «Премьер Хрущевые Софида хани халуунаар угтаба», «Софида 21 артиллерийскэ буудалгаар салют үгтэжэ, Хрущев түрүүтэй советскэ делегаци угтагдаа» гэhэн гаршагуудтайгаар газетэнүүд толилоо.

АФИНА, майн 15. (ТАСС). Н. С. Хрущев түрүүтэй советскэ партийно-правительственна делегациин Болгарида ошоод байhан тухай Афинын хэблэл мэдээсэлдээ, делегациин хани халуунаар угтагдаhан тухай онсолон тэмдэглээд, энэ хадаа совет болон болгар арадуудай угаа ехэ хани халуун холбоо барисаатай байhанай гэршэ боложо үгэнэ гэжэ тоолоно.

Н. С. Хрущевой Болгари ерэлгэ уласхоорондын тон ехэ ушар болоно гэжэ буржуазин нүлөө ехэтэй «Вима» газетэ тэмдэглэнэ. Болгариин хүтэлбэрилэгшэдтэй Хрущевой хэжэ байhан хэлсээндэ бүхы дэлхэйн олониитэ анхаралаа хандуулна гээд «Элефтерия» газетэ заана.

Алжирта амгалан байдал тогтоохо, тэрээндэ бэеэ даанхай байдал олгохо

ВФП-гэй хандалга

ПРАГА, майн 15. (ТАСС). Алжиртахи оршон байдалай шахардуу шанга байhанhаа уламжалан бүхы дэлхэйн профсоюзуудта, ажалшадта хандаhан хандалга Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федераци толилоо.

Алжирта шахардуу шанга байдалай тохёолдоод, мүн газаа талаhаа дэмжэгдэдэг ОАС-эй Францида фашистска аюул тохёолдуулжа байна. Тиимэhээ Алжирай болон Франциин ажалшадые эдэбхитэйгээр дэмжэхыень, эвиансна хэлсээнүүдые шууд сэхээр, үрэ ехэтэйгээр дүүргэхэ, тусхайлбал, ОАС-эй бандануудай гэмтэ үйлэ хэрэгүүдые эсэслэн усадхаха, гэмтэйшүүлые шангаар хэhээхэ, түрмэдэ хаагдаhан Алжирай патриодуудые дары сүлөөлхэ, нютагаа урилагшадые түрэл орондонь бусааха эрилтэ хэхыень бүхы ажалшадые, бүхы профсоюзуудые ВФП уряална гээд хандалга соо хэлэгдэнэ.

Алжирай ажалшадай бүгэдэниитын нэгэдэлые —Алжирай хүдэлмэришэдэй гансахан лэ түлөөлгэ ехэтэй профсоюзна организациие бүри эдэбхитэйгээр дэмжэхыень, Алжирай профцентрын ажал-ябуулгые хорихо тухай Франциин правительствын тогтоолые дары бол... эрилтэ хэхыень ... ажалшадые ВФП ... шиидхэхы үедэ ур...

Бүхы оро... ажалшад болон про... зууд өөhэдынгөө ... нэгэдүүлээд, бүхы ... хэйн империал... эсэргүү, колони... эсэргүү хүсэнүүд... шэглэн, колониза... дай, фашистнууд... хидай али бүхы ... шалгануудые ... дуулха, амгалан ба... тогтоохо, хүсэд ... даанхай байдал... лохо хэрэгтэнь Ал... ажалшадта туhал... жирые hэргээхэ ... тэнь тэдэндэ ту... гэжэ ВФП-гэй хан... түгэсхэлдэ хэлэг...

Саланай сүүд эхилбэ

ПАРИЖ, майн 15. ТАСС-эй корреспондент Н. Ленский иигэжэ дамжуулна: ОАС-эй фашистска бандануудые толгойлогшо, Индохитадтахи болон Алжиртахи Франциин сэрэгүүдэй главна командалагша урдань байhан, Алжирта Франциин правительствын генеральна делегат урдань байhан, генералай нэрэ зэргэhээ хаhагдаhан Рауль Саланай нээмэл сүүд сэрэгэй дээдэ трибуналда мүнөөдэр эхилээ. Саланай сүүд хадаа Франциин арадта урбагшад маршал Петэн, Лаваль гэгшэдэй гэмнүүлэн буруушаагдаhанай hүүлээр Францида болоhон эгээн ехэ политическэ шэнжэтэй сүүд болоно гэжэ Парижай хэблэл нэгэн hаналтайгаар сэгнэлтэ үгэнэ.

Сэрэгэй дээдэ трибуналай заседаниинуудай боложо байhан Парижда сүүдэй болодог ордон хүреэлэгдэhэн хэрэм шэнгеэр мүнөө харагдана. Ордоной дүтэ шадарай байшангуудай орой дээгүүр, мүн хажуугаарнь зэбсэглэгдэhэн полициинхид болон жандармнууд харуул харана. Ордон тээшэ ошоhон замууд дээрэ хэдэн дабхар харуул табигданхай.

Алжирта 1958 оной майн 13-да сэрэгэй үймөө эмхидхэгшэдэй нэгэн Салан Алжир городой түбэй талмай дээрэ суглаpагшадай үмэнэ үгэ хэлэхэдээ: «де Голль мандаха болтогой!» гэhэн юрөөл табяа hэн. Тэрэ гэhээр дүрбэн жэл үнгэрөө. Франциин армиин дээдэ зэргэтэй хүтэлбэрилэгшэдэй дундаhаа эгээн лэ олон шагналда хүртэhэн Салан «эрхим ханимни, минии тала баридаг эгээн үнэн сэхэ хүн» гэжэ де Голль нэрлэhэн байгаа. Мүнөө Салан сүүдлүүлэгшын hандали дээрэ hуугаад байна.

Апрелиин 20-до Алжирта арестовалагдаhан Салан хоёр хэрэгээр гэмнэгдэнэ. Нэгэдэхеэр, 1961 оной апрелиин 22-то Алжирта болоhон гүрэндэ харша сэрэгэй үймөө бэлэдхэhэн, тэрэниие үнгэргэhэн байна. Хоёрдохёор, «нюуса зэбсэгтэ организациин» бандидууд Алжирта болоhон Франциин газар дээрэ гэмтэ үйлэ хэрэгүүдые хэжэ, шуhа адхаруулдаг байгаа. Салан жэлэй турша соо эдэ бандидуудай удамаршань байhан юм.

Түрүүшын гэмнэлгээр Салан буудуулан алуулхаар 1961 оной июлиин 11-дэ заочноор шиидхэгдэhэн байгаа. Тэрэ үедэ засагаархидай зохихо хэмжээ абаагүй байhан дээрэhээ, Салан франкистско Испанида зугадан ошожо, хоргодожо шадаhан байха юм.

Хоёрдохи гэмнэлгээр, Салан сүүдэй үмэнэ харюусаха болоод байна. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг фашистска организациин гэшүүд Алжирта 2.062, Парижай райондо 415 хорото ааша гаргаа. Тэдэнhээнь уламжалан хэдэн зуун хүн алуулhан байна.

Салан, хэтэрмэ фашист Тиксье-Виньянкур түрүүтэй үмөөрэгшэдынь колониализмые номнохын, Алжирай асуудалаар Франциин правительствын, генерал де Голлиин өөрэйнь политикые шүүмжэлхын тулада энэ сүүдые хэрэглэхэ hанаатай. Сүүдэй ... ходо 130 хүниие гэрш... болгожо дуудаха эрилт... лан мүрдэлгын үедэ ... байха юм. Тэдэнэй ... Франциин олон мэдээжэ ... тическэ болон сэрэгэй ... ябуулагшад, тэрэ тоодо ... циин президент де Голль, ... дын премьер-министр Де... республикын урдын прези... Коти, маршал Жюэн, Ал... та Саланай командовани... алба хэhэн генералнууд, ... рижай полициин префек... пон, hаяхан буудуулан ал... хаар шиидхэгдэhэн урдын ... нерал Жуо гэгшэд бии.

ОАС-ые эсэслэн зайсу... Эвианда баталагдаhан ... дүүргэхэ гэжэ Франции... гаархидай хэр оролдожо... hыень Саланай сүүд хару... үгэхэ байна.

Франциин демократи... олониитэ хадаа Сала... Жуое саазалан алаха, ОАС... фашистска алууршадые ... гамгүйгөөр хэhээхэ, оас... дые политическэ талаар ... ригжуулагшад Бидо, Сус... гэгшэдые арестовалжа, ... үгэхэ, армида, полици... рэнэй аппарадта сэбэр... хэхэ гэhэн эрилтэ табин...

Америкын далайгаар зөөгдэдэг ябаган сэрэгүүд буулгагдана

ПАРИЖ, майн 15. (ТАСС). Америкын 7-дохи флодой далайгаар зөөгдэдэг ябаган сэрэгүүдэй мянга шахуу солдат мүнөө үглөөгүүр Таиландда буулгагдаа. Энээн ... Франс Пресс агентствы... респондент Бангкогhоо ... сэнэ.

Дахяад хойшолуулагдаба гү?

НЬЮ-ЙОРК, майн 15. (ТАСС). «Нью-Йорк пост» газетэ иигэжэ мэдээсэнэ. Америкын космонавт Карпентер гэгшые энэ оной майда Газарые тойрон дабшаха замда гаргаха hэдэлгэ хэгдэхээр хараалагдаhан байгаа. Зүгөөр Номгон далай дээрэ Холбоото Штадуудай термоядерна туршалга хэжэ байhан дээрэhээ энэ ниидэлгэ август ... хойшолуулагдажа болохо... на гээшэ ха. Агаарай ... талын үедэ хэгдэhэн тэ... гэнүүд космонавтын ам... hанда аюултай байжа б... гээд газетэ онсолон тэм... нэ.

Сагаан үлэрил

Бурядай гидрометбюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, Байгал шадарай, хойто аймагуудай зарим нютагуудта бороо орохо. Баруун хойноhоо hэбшээлхэ. Улан-Удэдэ үглөөгүүр 0—2, үдэрынь 19—21 градус хүрэтэр дулаарха.

Майн 18—19-дэ республикада сэлмэхэ, бороо орохогүй. Баруун зүгhөө hулаханаар hалхилха. Хойто аймагуудаар hүниндөө 4 градус хүйтэнhөө 1 градус хүрэтэр дулаарха, урда аймагуудаар hүниндөө 1—6, үдэрынь 20—25 градус дулаан байха.

Редакторай ор...
М. Н. НИМА...

Манай адрес, телефон...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 28. ТЕЛЕФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора — 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, информации — 35-14, культуры—34-05, писем и рабселькоров — 40-..., отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтерия—37-... Для междугородных переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00874. Зак. № 758.